

A közzététel időpontja: 2021. július 16.
Az alkalmazás kezdő dátuma: 2022. január 1.

SZERB NYELV ÉS IRODALOM

RÉSZLETES VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A) KOMPETENCIÁK

Közép- és emelt szint

Kommunikatív és nyelvtani kompetenciák birtoklása, illetve a szerb nyelvi rendszer törvényszerűségeinek biztos használata szóban és írásban. A szerb irodalom áttekintése világirodalmi kontextusban, az irodalmi mű és általában az irodalom értelmezése, irodalmi műveltség és kultúra elsajátítása.

1. Szövegértés

- Információk megértése, feldolgozása és értékelése.
- Az információk szelektálása a téma és a szövegolvasás céljának függvényében, az információk tudatos és kritikus használata.
- Személyes álláspont információk útján szerzett ismeretekről és véleményekről.
- Tájékozottság nyomtatott és elektronikus információforrásokban (szótárak, antológiák, kézikönyvek, lexikonok, CD-ROM, internet).

2. Irodalmi és egyéb szövegek értelmezése

- Különböző szövegértelmezési eljárások műfajnak, adott szempontnak megfelelő alkalmazása: lírai, epikai, drámai szöveg, vers és próza, publicisztikai és ismeretterjesztő szövegek.
- Az irodalom társadalmi jelenségek tükörképeként való megértése és bemutatása, annak tudatosulása, hogy az irodalom az életnek, az emberek történelem útján szerzett tapasztalatainak és gondolatainak művészi megjelenítése.
- A szépirodalmi, tudományos, publicisztikai, ismeretterjesztő és egyéb szövegek gondolatfűzésének, kifejezésmódjának, műfajának, szerkezetének, nyelvének és stílusának értelmezése.
- Írott közlésekben a cél és a kommunikatív kontextus meghatározása, a szerzők véleményének, álláspontjának felismerése, a mondanivaló magvasságának, koherenciájának megítélése.
- Olvasott és hallott szövegekre való tárgyyszerű reagálás a szöveg fajtájának és céljának függvényében, személyes érintettség megfogalmazása.

3. Írásbeli szövegalkotás

- Informatív, érvelő és más esszé típusú szövegek alkotása irodalmi és egyéb témákban (pl. a magyarországi szerbek kulturális öröksége, emberi kapcsolatok, a civilizáció ellentmondásai, erkölcsi kérdések, napjaink problémátípusai, tömegkommunikáció).
- Fontos kérdések, problémák, aktuális témák írásbeli megvitatása érveléssel, önálló vélemény kifejtése.
- Műalkotások keltette hangulat, élmény, vélemény megfogalmazása (pl. építészet, képzőművészet, zene, prózai és verses irodalmi mű, film, színházi élmény).
- Különböző műfajú szövegalkotások technikájának ismerete, a műfajnak megfelelő stílus használata (vita, beszámoló, hivatalos levél, kérvény, pályázat, önéletrajz).
- Világos, precíz, tömör, a lényegre kiemelő írásbeli szövegek alkotása, a szerb köznyelvi és helyesírási norma következetes alkalmazása, tiszta, jól olvasható külalak.

4. Beszéd, szóbeli szövegalkotás

- Kulturált kapcsolat a beszédpartnerrel. A megfelelő stílus megválasztása. A mondat fonetikai megfelelő használata; szó- és mondat hangsúly, mondatlejtés, szünetek, ritmus, hangszín és hangerő, világos és meggyőző beszéd.
- Az értelmes, értelmező szövegmondás képessége.
- Autentikus és fontos információk közlése a téma és szituáció függvényében: bizonyítás, kommentár, érvelés, részvétel vitában.
- A szerb köznyelvi norma következetes használata: kifogástalan artikuláció, hangsúly és mondatlejtés.

5. Fogalomhasználat

- Nyelvi és irodalmi fogalmak, kategóriák ismerete, azok alkalmazása szóban és írásban.
- Fogalmak összefüggéseinek, változó jelentésének megértése, bizonyítása példákkal.

Csak emelt szinten

Fogalmak meghatározása, összehasonlítása történeti kontextusban is.

B) TÉMAKÖRÖK

Az emelt szintű vizsga tartalmi követelményeibe beletartoznak a középszintű vizsga tartalmi követelményei.

SZERB NYELV

Témák	Vizsgaszintek	
	Középszint	Emelt szint
1. Kommunikáció	<p>A kommunikáció típusai, jellemzői: személyes, csoportos, nyilvános és tömegkommunikáció.</p> <p>A kommunikációs folyamat tényezői és funkciói.</p> <p>A kommunikáció nyelvi és nem nyelvi kifejezőeszközei.</p> <p>Az emberi kommunikáció nem nyelvi formái (pl. gesztusok, mimika, térközsabályozás, tekintet, külső megjelenés, csend). A közvetlen emberi kommunikáció néhány sajátserűsége.</p> <p>A kommunikációs folyamat tényezőinek, céljának, funkcióinak, valamint ezek összefüggésének megértése, bizonyítása beszédhelyzetek elemzésével, szövegértelmezéssel, szövegalkotással.</p> <p>A mindennapi - nyilvános és magánéleti - élethelyzetek néhány tipikus kommunikációs konfliktusa és lehetséges feloldásuk.</p> <p>A nyelv szerepe a kommunikációban.</p>	<p>A kommunikációs funkciók fogalma és szerepe.</p> <p>A közvetlen személyközi kommunikáció, az írott és elektronikus tömegkommunikáció különbségeinek felismerése és összehasonlítása.</p>
2. Szövegértés	<p>A szövegértés képességének bizonyítása különböző műfajú szövegek bemutatásával és összehasonlításával (ismeretterjesztő, publicisztikai, irodalmi szöveg).</p> <p>A különböző műfajú szövegek gondolatsorának és a kifejezőeszközök funkciójának megértése, a műfaji és stíluseszközöknek a szöveg tartalmával összefüggő vizsgálata.</p>	<p>A szerzett ismeretek alkalmazása és önálló felhasználása az olvasott szövegekre való reagálással.</p>
3. Szövegalkotás		
3.1. Szóbeli nyelvhasználat	<p>Különböző kommunikációs szituációkban való részvétel képessége. Részvétel vitában érveléssel.</p> <p>Világos, logikus és érvelő hozzászólás különböző témákhoz, aktuális témák megvitatása.</p> <p>Kulturált beszédkapcsolat a partnerrel.</p>	<p>Logikus érvelést magában foglaló részvétel vitában, személyes álláspont kifejtése különböző témákról.</p>

	<p>A nyelvhelyesség következetes alkalmazása a beszédben, helyes hangsúlyozás.</p> <p>Állandósult szókapcsolatok és nyelvi fordulatok használata a beszédben. A sajtó követése, az olvasott szövegek tartalmának elemző bemutatása.</p> <p>Irodalmi mű, film elemző bemutatása.</p>	<p>A hangsúlyeltolódással járó jelentés változásának megfigyelése. A hangsúly jelentéstani funkciója.</p> <p>A sajtó követése és az olvasott szövegek kommentálása. Az irodalmi mű személyes, kritikus interpretálása, személyes álláspont kifejtése.</p> <p>Egyéni olvasat megfogalmazása.</p>
3.2. A retorika alapjai	<p>Szónoklat, beszéd és szerepük különböző célszituációkban.</p> <p>Nyilvános beszéd, a beszélő és a hallgatók közötti kontaktus, a meggyőző beszéd kritériumai. Jellegzetes, konkrét és pontos adatok közlése. A beszéd témájának érdekes, tetszetős és erőteljes kifejtése. Pl. kisebb monológ, ballagási beszéd, beszéd iskolai ünnepségen, pl. Szt. Száva ünnepén, kiállítás megnyitása.</p> <p>Ünnepi beszéd elmondásának képessége memoriterek elmondásával és idézetek alkalmazásával.</p>	<p>A retorika, mint etikai érték, mint a meggyőzés művelete a gondolatközlésben.</p> <p>A beszéd tárgyát képező téma részleteinek logikus kötése és élethű előadása.</p> <p>Stílusesszék, költői képek használata beszédben: pl. hasonlat, metafora, allegória, ellentét.</p> <p>Beszéd Vuk Karadžić tabáni emlékművénél, a koszovói hősök emlékműve előtt.</p> <p>Emlékbeszéd ismert író, költő, tudós életéről, illetve történelmi események évfordulója alkalmából.</p>
3.3. Írásbeli nyelvhasználat	<p>Különböző műfajú írásbeli fogalmazások készítése (elbeszélő, leíró, értekező), a megfelelő funkcionális stílusok használata. Összetettebb jelenségek, emberi cselekedetek, érzések leírása. Az írásbeli fogalmazás szerkezetének ismerete. Könyv, film írásbeli bemutatása.</p> <p>A szűkebb és tágabb társadalmi közösség eseményeinek leírása. Különböző témák érvelő bemutatása. Hivatalos levél, meghívó, kérvény, önéletrajz, pályázat, jegyzőkönyv írása. A nyelvtani és helyesírási ismeretek következetes használata.</p>	<p>Irodalmi alkotások és más művek bemutatásának képessége, magyarázat, összefoglalás, ajánlás esszé és más műfajú szövegek írása. (Pl. kulturális örökség a nemzeti kisebbségek életéből, a civilizáció kérdései, emberi kapcsolatok, erkölcsi kérdések és más témák).</p> <p>Személyes álláspont kifejtése, érvelés, cáfolat.</p> <p>Hivatalos műfajú szövegek írása megfelelő stílusban és formában.</p> <p>Önálló alkotás: cikk, riport írása.</p>
4. Nyelv és társadalom		
4.1. A nyelv rétegződése	<p>A társadalmi és területi nyelvváltozatok és a norma.</p> <p>A köznyelv jellemzői, használati területe;</p> <p>A különböző rétegnyelvek, azok használati köre, szókincse, jellemzői;</p>	<p>A nyelvi tagolódás, a leggyakoribb szerb nyelvjárások területi megjelenése, a regionális köznyelv jellemzői.</p> <p>Vuk Stefanović Karadžić: Rječnik;</p>

	Az irodalmi szerb nyelv két dialektusának ismerete. Az információs társadalom hatása	
4.2. Általános nyelvészet	A nyelv mint társadalmi és pszichológiai jelenség.	A helytelen nyelvi alakok és hungarizmusok kiküszöbölése.
	A nyelv alapvető jegyei. A nyelv mint jelrendszer, annak szerkezete, az emberek közötti kapcsolattartás egyik eszköze;	A nyelv diszlokációs jellemzői - téren és időn kívülség.
	A nyelv produktivitása. Az életmód és a nyelv változása közti kapcsolat. A szóincs gyarapodása és változása. Általános tájékozottság a témában (az ismeretek bizonyítása példákkal).	A nyelv állandó változása. A nyelv, az írás és az irodalom fejlődése közötti összefüggés.
4.3. A nyelv és a beszéd	A nyelv eredete, a nyelv és a beszéd fejlődése. A beszéd, mint üzenet. Verbális jelek. A nyelv és valóság. Társadalmi kommunikáció kifejezés és közlés formájában.	A nyelv materializációja - érzékszervi hozzáférhetősége. A kommunikációs csatorna. A nyelv funkciója - közlés, kifejezés.
4.4. A nyelv és az írás	A nyelv funkciói: kommunikációs, kulturális. Az írás keletkezése és fejlődése. A beszéd és az írás; a civilizáció alappillérei. Az írás történelmi fejlődése. Általános tájékozottság bizonyítása a témáról.	A nyelv és a gondolkodás. A költői nyelv esztétikai értéke, esztétikai funkciója. Az írás és a civilizáció. A szerb írásbeliség fejlődése. Cirill és Metód munkássága. A témában való tájékozottság bizonyítása.
4.5. A világ nyelvei	Nyelvesaládok és nyelvcsoportok Az indoeurópai nyelvcsalád és a finnugor nyelvek alapvető különbségei a szerb és a magyar nyelv összevetésével Szláv nyelvcsoportok (keleti szláv, nyugati szláv és délszláv nyelvek)	Ősnyelv - nyelvcsaládok, rokon nyelvek jellemző jegyei. Agglutináló és flektáló nyelvek.
4.6. A szerb nyelv	A szerb nyelv helye a szláv nyelvek sorában. A szerb nyelv fejlődésének jelentős állomásai. Köznyelv, nyelvjárások.	
	Irodalmi nyelv. A nyelvújítás története. Vuk Karadžić, a szerb nyelv megújítója, szerepe a szerb	A dialektus fogalma, példák bemutatása. A magyarországi szerb nyelvjárások példák alapján. Az ószláv nyelv és az első ábécék. A legfontosabb

	<p>nyelv fejlődésében. A szerb népnyelv irodalmi rangra emelése. A szerb helyesírás alapelve. Az irodalmi nyelv standardizációjának kezdete.</p>	<p>glagolita és cirill nyelvemlékek (Baščanska ploča, Samuilov natpis, Miroslavljevo jevanđelje).</p>
	<p>A szerb nyelv az anyanemzeten kívül, a Magyarországon beszélt szerb nyelv jellemző jegyei példák bemutatásával. A szerb nyelv történetének fő szakaszai. Egy nyelvtörténeti korszak jellemzése. A szerb írásbeliség kezdetei, Cirill és Metod munkássága.</p>	<p>A szerb nyelv változása a migrációk során. Orosz hatások a szerb irodalmi nyelvben. A fonetikus helyesírás és a magyar szóelemző helyesírás megkülönböztetése.</p>
5. Nyelvtan		
5.1. Hangtan	<p>A hangok keletkezése, hangképzés. A hangképzés szervei A hangok felosztása. Hangváltozások. A szó és a szótag. A szótagképző <i>r</i> hang. A hangváltozások helyes használata szóban és írásban.</p> <p>Az idegen nevek cirill és latin betűs átírása.</p>	<p>A hang, mint artikulációs hangzás. Artikulációs és auditív fonetika. Diftongusok a beszédben. A nazálisok fogalma. A <i>c</i>, <i>c</i>, <i>d</i>, <i>dz</i> és <i>h</i> hangok képzése a szerb és a magyar nyelvben. A különbség érzékelése és érzékeltetése a beszédben. A fonetikus és a szóelemző helyesírási alapelvek. A transzkripció fogalma és helyes alkalmazása.</p>
5.2. Alaktan		
5.2.1. Szófajok és ragozásuk, ragozható szavak	<p>A ragozható és ragozhatatlan szavak megkülönböztetése és helyes használata. Nyelv: a nyelvtani nem, szám és eset. A névszók ragozása. A deklináció fogalma. A főnevek deklinációja és helyesírása. A melléknevek felosztása, ragozása és fokozása. A fokozás helyesírási vonatkozásainak ismerete. A számnevek fajtái és helyesírásuk. A névmások fajtái, ragozásuk és helyes használatuk.</p>	<p>A duális fogalma és rendhagyó esetekben való fennmaradása. Biztos felismerés és helyes alkalmazás. Singularia tantum és plurália tantum. A határozott és határozatlan melléknevek használatának ismerete. Rendhagyó esetek a fokozásban.</p>
5.2.2. Ragozhatatlan szavak és nyelvi funkciójuk	<p>A nyelvi kategóriák ismerete, helyes alkalmazása és szótani elemzés.</p>	<p>Gyűjtőszámnevek és számnévi főnevek. A visszaható névmás funkciója és helyes alkalmazása.</p>
5.2.3 A szavak morfológiai szerkezete	<p>Az igék felosztása, az ige szemlélet helyes használata. Igeidők, igemódok, igeragozás. Egyszerű és összetett igealakok, gyakoriságuk a köznyelvben (modális alakok).</p>	<p>Főnévi, melléknévi és határozói igenevek helyes használata szóban és írásban. Az imperatívusz fogalmának ismerete, alkalmazása. A kérés, felszólítás, óhaj megkülönböztetése.</p>

	<p>A határozószók fajtái és jelentésük. Az előjárósók nyelvi szerepe és vonzataik. Kötőszók, módosítószók, partikulák és szerepük a mondatban. Alapszó, szótó, végződés. Összetett szavak. Képzett szavak. Prefixum, sufixum, infixum. Idegen szavak, jövevényszavak, szófordítások. Felismerés és alkalmazás.</p>	<p>Az előjárósó és a vonzat viszonya. A szóképzés készségfokú ismerete. Szavak alkotása rövidítéssel. Akronímák A leggyakoribb alakok ismerete pl. fax. telex, OUN, UNICEF, SRJ</p>
5.3. Szintaktikai egységek	<p>A szintagmák funkciójuk szerint; tárgyi, határozói, jelzői - szövegek alapján. Mondatrészek: a fő mondatrész és bővítményei.</p>	<p>A szintagmák szófaji jellegük szerint: főnévi, igei, melléknévi. Felismerés és megkülönböztetés.</p>
	<p>Az állítmány fajtái. Az alany fajtái. A tárgy fajtái.</p>	<p>A személytelenség fogalmának ismerete és használata.</p>
	<p>Jelzők, határozók. A szófajok és a mondatrészek. A szófajok mondatbeli szerepe. A tájékozottság bizonyítása szövegek vizsgálata alapján.</p>	<p>Értelmező jelző a mindennapi beszédben és irodalmi szövegekben. A szintagmán belüli függőség példák alapján.</p>
5.4. A mondat	<p>A mondat szerkezete szerint. Az összetett mondat interpunkciójának helyes használata. A mondatok tartalmuk szerinti ismerete. Kijelentő (az állító és tagadó mondat helyes használata). Kérdő mondat. A felszólító és felkiáltó mondat megkülönböztetése. A helyes szórend a mondatban. Önálló mondatelemzés.</p>	<p>Alárendelő és mellérendelő mondatok és helyesírási vonatkozásaik. Inverzió az összetett mondat esetében.</p>
6. Jelentéstan		

6.1. Lexikológia	Szavak és lexémák. Frazeológiák és szerepük a beszédben. Idiómák; frazeológiai és szociolingvisztikai jelentésük. Lexikográfia, szótárak, lexikonok. A szótár és lexikon közötti különbség. Egynyelvű és kétnyelvű szótárak használata. Jelentéstani ismeretek. A szavak és mondatok jelentése. Lexikai és nyelvtani jelentés. A nyelvi jelek csoportjai a hangalak és a jelentés viszonya alapján. Denotatív és konnotatív jelentés. Állandósult szókapcsolatok felismerése, megkülönböztetése és alkalmazása szóban és írásban. Deminutívok, augmentatívok mint a stílusgazdagság jegyei.	Aktív és passzív szókincs. A költői nyelv gazdagsága Hangutánzás, Nyelvi terminológia. A szótárak fajtái: nyelvi és tematikus. A szótár alapvető jegyeinek ismerete és biztos használata. A hangulatfestő és hangutánzó szavak szerepe a nyelvben. Az eufemizmusok szerepe a kommunikációban. Tájékozottság és alkalmazás. Pejoratív jelentésű szavak. A szóhasználati jelentés alapjai - az alapjelentés, mellékjelentés, alkalmi jelentés közti viszony.
6.2. Stílus és jelentés	Stílus és jelentés a mindennapi nyelvhasználatban, a szaknyelvben és a szépirodalomban. A stílus eszközök szerepének értelmezése művészi és mindennapi szövegekben. Stílusrétegek, stílusváltozatok, szójelentés változásai. A stílusrétegeket elkülönítő tényezők.	A jelentés fogalmi megközelítései: szóelemek (grammatikai jelentés), lexémák (szótári szavak), szó szerkezetek (grammatikai viszonyok) jelentése. Az eufemizmus, anakronizmus, állandó jelző, archaizálás stb. felismerése, értelmezése.
6.3. Beszédhelyzetek	A mondat a közlés szerepében, annak szórendi megvalósulása: állítás, kijelentés, információ, utasítás, ígéret, fenyegetés - különböző szituációkban. Expresszív helyzetek. Bocsánatkérés, köszönetnyilvánítás a kommunikációban.	A gesztusok üzenethordozó szerepe a kommunikációban.
7. A szöveg	A szöveg szerkezete, a szöveg és a mondat viszonya. A szóbeliség és az írásbeliség hatása a szövegformálásra és a szöveg előadására. Szövegtípusok kommunikatív, szerkezeti, nyelvi jellemzői. A továbbtanuláshoz, illetve a munka világában szükséges szövegtípusok (pl. kérvény, önéletrajz, hivatalos levél). A monologikus és a dialogikus szövegtípusok (pl. előadás, vita). Az elektronikus média hagyományos (rádió, televízió) és új közlésmódjai (e-mail, internet).	A szövegrészek logikai és tartalmi összefüggése. Kohézió a szövegben. Médiaközlések elemzése (pl. hír, riport, tudósítás, interjú).
8. Tömeg tájékoztatói eszközök	A klasszikus tömeg tájékoztatói eszközök és a legújabb változatok nyelvi sajátosságainak ismerete. Rádió,	Publicisztikai szövegfajták elemzése: hír, közlemény, interjú, kommentár, tudósítás. Tömörség és

	televízió, internet, e-mail. A média szerepe a nyelv fejlődésében, és hatása a kommunikációra és a nyelvi tisztaságra.	egyértelműség, mint a megfogalmazás alapvető jegyei. A szövegfajták pontos ismerete, megkülönböztetése és rövid terjedelmű szöveg önálló alkotása a felsorolt műfajok közül.
9. A nyelvhez való személyes viszonyulás	A tájékozottság bizonyítása. A beszélő és a nyelv kapcsolata, a nyelven belüli pozitív és negatív jelenségekre utaló reagálás. A szóbeli és írásbeli nyelvhasználat reális megítélése (tartalom-stílus, kompozíció, kifejezőerő, stílusbeli és helyesírási hibák). A nyelvi norma, mint a nyelv erőssége, a nyelvhelyességre való törekvés.	A nyelvi normán alapuló köznyelv és állandó változása. A köznyelvtől eltérő változatok; dialektusok, zsargon, szleng. A költői nyelv autonómiájának magyarázata. A korszerű nyelvi kultúra - kommunikatív képesség, sokoldalú nyelvi műveltség.

FOGALOMISMERET

Ismeretkörök

KÖZÉP- ÉS EMELT SZINT

Az emelt szint fogalomismereti követelményeit dőlt betűvel jelezzük.

A nyelv és a beszéd

A kommunikáció három csatornája: szó, intonáció, nyelvi jelek

A nyelv mint rendszer

A nyelv kifejező ereje

Denotatív és konnotatív jelentés

A kommunikáció műfajai: vita, beszámoló, hozzászólás, érvelés

Beszédkultúra

Idiómák

Vonzatok

Kongruencia

A nyelv esztétikai funkciója

Kétnyelvűség, többnyelvűség

Nyelvrokonság

Fonetikus és szóelemző helyesírás

Fonetika és fonológia

Magánhangzó, mássalhangzó
Hangutánzás, hangfestés alliteráció, *asszonánc*
Hangsúly
Szó-mondat-szöveg, írás
Irodalmi nyelv, kiejtésváltozat, dialektus
Stílus, interpunkció, alaktan
Morfológiai stilisztika
Ragozás és ragozhatatlanság
Egyszerű szavak, összetett és képzett szavak; szóő
Toldalék, prefixum, sufixum, infixum
Eset, nem, szám
Lexéma
Deklináció
Igeragozás
Fokozás
Jelentéstan
Szinonimák, homonimák, antonimák
Igeszemlélet, igeidő, igemód
Aktívum, passzívum
Szintaxis
Személytelenség
Egyszerű mondat
Körmondat
Szöveg, szövegfajták, szövegtan
Elbeszélés, vita, esszé, magyarázat, pályázat, ajánlás *referátum*, életrajz
Szókinés
Média: hír, *kommentár*, interjú, riport, kritika, beszámoló
Retorika
Szónoklat, beszéd. Bizonyítás, érvelés, cáfolat.
Programnyelv
Nyelvi kultúra

IRODALOM

Témák	Vizsgaszintek	
	Középszint	Emelt szint
1. Szerzők és művek		
1.1. Életművek a szerb irodalomból	J. Jovanović Zmaj, Jakov Ignjatović, Ivo Andrić, Branko Radičević, Milan Rakić, Desanka Maksimović Az író/költő életének jelentős adatai, azok összefüggései az életművel (pl. témák, élethelyzetek, jellemző motívumok). Irodalmi művek ismerete és bemutatása, elhelyezésük a szerző életművében és az irodalomtörténeti korszakban. Olvasat, különböző értelmezések magyarázata. Emóciók. Teljes versek, illetve részletek, idézetek használata szóban és írásban.	A szerző élete és műve közötti kapcsolatok, meghatározó tényezők, regionális kötődés. Az életművet meghatározó irányzatok és tendenciák. Irodalmi kapcsolatok, párhuzam a világirodalommal és a magyar irodalommal. Kötetek, ciklusok, témák, motívumok. A kötetek, ciklusok komponálását meghatározó eljárások, elvek. A szerző és életművének utóélete, jelentősége és helye a szerb irodalomban. Az újabb és kortárs irodalomra tett hatás, az egész szerb kultúrához való hozzájárulás.
1.2. Portrék	Milos Crnjanski, Dositej Obradović, Jovan Sterija Popović, Vojislav Ilić, Laza Lazarević, Jovan Dučić. Egy-egy vers és egy prózai mű a kortárs irodalomból. A mű megszületésének körülményei; a keletkezés jellemző tényei; forrásvidék, motiváció, történelmi háttér. Nyelvi, műfaji és stílussajátosságok. A választott mű elemző bemutatása. Memóriumok: versek, idézetek, aforizmák.	Az irodalmi mű helyének meghatározása az adott korszak irányzatainak kontextusában. Etikai, filozófiai kérdések, esztétikai érték. A mű fogadtatása keletkezésének idején, későbbi hatása, helye az európai irodalomban, hatása a szerb irodalmi hagyományban. Jellegzetes műfajok, műnemek, stílusjegyek és nyelvi megkomponálás a kor irodalmi irányzatainak összefüggésében.
1.3. Szerzők és néhány jelentős művük Látásmódok	Đura Jakšić, Petar Petrović Njegoš, Dobrica Ćosić, Danilo Kiš. A legfontosabb művek elmélyültebb ismerete. A világlátás és a kifejezőmód sajátosságainak bemutatása egy-két mű lényegre törő értelmezésével. Tájékozottság a művek szerkezeti felépítésében, tartalmában, az esztétikai értékek felismerése, többszemponútú műelemzés. Különböző műnemek és műfajok ismerete, a nyelvi kifejezés, stílushasználat	A választott szerző művének értelmezése a korszak szellemi irányzataival való összefüggésben is. Világirodalmi összefüggések felismerése. 3-4 lírai és 1-2 epikai/prózai mű komplex elemzése. Nyelv és stílus a tartalom és lokáció kontextusában. Műnemek és műfajok világirodalmi összetételében is. A művek tartalmának, fő gondolatainak etikai, esztétikai, filozófiai vonatkozásai. A művek fogadtatása, hatása, utóélete.

	<p>értelmezése. Memoriterek: három költő teljes verse, részletek, idézetek, aforizmák</p>	
1.4. A 20. század és a kortárs szerb irodalom alkotóinak művei	<p>Vasko Popa, Stevan Raičković, Milorad Pavić. Vladislav Petković Dis, Aleksandar Tišma, Stojan Vujičić, Predrag Stepanović, Petar Milosević. Tájékozódás a kortárs irodalmi nyilvánosságban (pl. antológiák, irodalmi ismeretterjesztés, könyvhét). A szerb irodalom legújabb áramlatai egy szabadon választott mű alapján. A magyarországi szerb írók, költők munkássága. A felsorolt szerzők egy-egy művének ismerete és értékelő elemzése. Jellemző témák, motívumok, nyelvi kifejezőmód, stílusesszéközök.</p>	<p>Branko Miljković, Borislav Pekić. Milutin Bojić, Momčilo Nastasijević Legalább 1 mű többszemponútú elemzése. A téma, a motívumok és a stílus közötti kapcsolat felismerése. Kortárs szerzők és műveik az európai és a magyar irodalommal való összevetés alapján. A klasszikus és kortárs szerb irodalom kapcsolódási pontjai. Irodalmi intézmények, folyóiratok, irodalmi lapok.</p>
1.5. Népköltészet	<p>A szerb népköltészet felosztása. Néhány lírai vers (népdal) motívumok alapján. Lírai-epikus versek: Hasanaginica, Smrt Omera i Merime. Hősi énekek, ciklusok szerint. Prózai művek. A legjellemzőbb témák, motívumok, mondanivalók. 2-3 lírai vers ismerete és 1-1 hősi ének elemző bemutatása a Koszovói és a Kraljevic Markórol szóló ciklusból. A versek történelmi háttere. A rigómezei tragédia a hősi énekekben. Népi énekesek, gyűjtők. Vuk Karadžić gyűjtőmunkája. A népköltészet nyelvezete és stílusa. Verselés: népi tizes és a szláv antitézis. Memoriter: 1-2 népdal, részletek, idézetek, aforizmák a hősi énekekből. Közmondások</p>	<p>A népköltészet hatása a műköltészetre. A szerb népköltészet európai visszhangja és jelentősége, hatása a magyar költőkre. Pl. Vörösmarty Mihály: Földi menny, Petőfi S.: Sz. J. kisasszony emlékkönyvébe</p>
1.6. Világirodalom	<p>Az európai kultúra alapvető hagyományainak ismerete: az antikvitás és a Biblia. Műfajok, témák, motívumok, élethelyzetek, hősök, esztétikai elvek.</p>	<p>Humanizmus és reneszánsz Dubrovnikban. Összehasonlítás az európai reneszánszsal.</p>

	<p>Egy-egy szerző, illetve mű bemutatása a következő korszakokból: középkor, reneszánsz, barokk, felvilágosodás, romantika, a XIX. sz. második fele és a kortárs irodalom. A korszakok jellemzőinek ismerete. Két-három drámaíró, illetve dráma ismerete; dráma és színház Európában.</p> <p>A választott irodalmi művek átfogó bemutatása, elhelyezésük az irodalomtörténeti korszakban és stílusirányzatban. Egy jelentős magyar irodalmi mű szerb fordításban.</p> <p>Memoriter: rövidebb versek (1-2 szonett), ismert idézetek, aforizmák.</p>	<p>Két irodalmi mű bemutatása. A korszakok jellemző jegyeinek ismerete, tájékozottság a stílusirányzatokban. A szerb és a világirodalom alapvető találkozási pontjainak ismerete. Szerb-magyar irodalmi kapcsolatok.</p> <p>A művek etikai, esztétikai, filozófiai vonatkozásai.</p>
2. Értelmezési szintek, megközelítések	A régi szerb irodalom. Humanizmus, reneszánsz, barokk.	A szláv írásbeliség kezdetei.
2.1. Időrendi, irodalomtörténeti értelmezés	<p>Az újabb szerb irodalom kezdetei a történelmi Magyarországon.</p> <p>Felvilágosodás.</p> <p>Az európai és a szerb romantika.</p> <p>A szerb realizmusjellemző jegyei.</p> <p>A francia parnasszizmus és szimbolizmus.</p> <p>A szerb irodalom alakulása a romantikától a parnasszizmusig.</p> <p>A szerb „Moderna”.</p> <p>A két világháború közötti szerb irodalom.</p> <p>Expresszionizmus és szürrealizmus.</p> <p>Az I. világháború utáni szerb irodalom.</p> <p>A költészet modern tendenciái.</p> <p>A szerb próza modernizálódása.</p> <p>Egy-egy korszak és stílusirányzat bemutatása, irodalmi művek elemzése a korszakok és irányzatok kontextusában.</p>	<p>A lengyel, az orosz és ukrán barokk hatása a 18. sz. közepének szerb irodalmára.</p> <p>Klasszicizmus és szentimentalizmus, mint a felvilágosodás irányzatai.</p> <p>Svetozar Marković az irodalomról.</p> <p>Vojislav Ilić „naturalista” parnasszizmusa.</p> <p>Kiút a sematizmusból (Dobrica Ćosić,</p> <p>A legújabb irányzatok.</p> <p>Az irodalmi alkotás kontinuitásának bizonyítása egy-egy korszak összehasonlításával: hasonlóságok és különbségek megfogalmazása.</p>

	Kronológiai, topológiai tájékozottság szerzők és műveik bemutatásával.	Az irodalmi irányzatok kronológiai áttekintése, érintkezési pontok és kapcsolódások bemutatása művek alapján.
2.2. Tematikus motivikus értelmezés	<p>Az európai irodalom alapvető hagyományai, mint ihletforrás. Antik és bilingvális motívumok a szerb irodalomban. Néhány példa (pl. Vojislav Ilić költészetének antik motívumai, dubrovniki motívumok Dučić verseiben).</p> <p>A híd, mint a tájak és emberek közötti kapocs. Migrációk és vándorlások. A motívumok bemutatása egy-egy mű elemzésével. Gondolati témák: pl. a felvilágosodás új szellemi irányzatai, Njegoš gondolatai az ellentétek örökös harcáról. Gondolatok a költészet feladatáról.</p> <p>Élet és halál, mint motívum, illetve téma.</p> <p>Hősiesség, szabadság, harc a szabadságért témák a népköltészetben. Tematikus megközelítés: (pl. hazafias, szerelmi, gyermekköltészet; Bosznia és élet Boszniában, szociális témák, a patriarchális család a szerb realistáknál; az anya és nő alakja, Kosovo, kolostorok, Szentendre.</p> <p>A motívumok, illetve témák bemutatása legalább egy mű alapján, két azonos vagy hasonló témájú, motivációjú mű összehasonlító elemzése.</p>	<p>Bűn, bűnhődés, bosszú, háború és béke, mint motívumok és témák a szerb irodalomban.</p> <p>Az egyes motívumok ismétlődése irodalomtörténeti korszakokként.</p> <p>Az örök érvényű témák és motívumok kontinuitásának bemutatása példákkal.</p> <p>Vallásos témák.</p> <p>Az ún. „nagy” témák feltárása a kortárs szerb irodalomban Pl. Dobrica Ćosić: Koreni, Danilo Kiš: Rani jadi, Branko Miljković: Vatra i ništa. Szentendre Jakov Ignjatović és Milorad Pavić műveiben.</p> <p>A szerb és a magyar irodalom rokon motívumainak felismerése és bemutatása egy-egy mű alapján.</p>

3. Műfaji, poétika megközelítés	<p>Az irodalomtörténeti korszakok jellemző műfajainak, stílusirányzatainak áttekintése. A líra és az epika jellemző kifejező- és stílus eszközei. A szerb népköltészet felosztása műfajok szerint. A lírai versek; fajtái. Egy-egy óda, elégia, gondolati, tájleíró, szociális és satirikus vers bemutatása.</p> <p>Két hazafias és két szerelmi témájú vers összehasonlító elemzése. Novellák és elbeszélések. Regényfajták: történelmi, társadalmi, naturalista és lélektani regény. Dráma és vígjáték: egy-egy mű ismerete. Egy prózavers a szerb irodalomból. Költői képek és stílus.</p> <p>A szerb költészet jellemző költői képei és verselés egy-egy vers elemzése alapján. A novella és a regény műfaji sajátosságai egy-egy példa bemutatásával.</p>	<p>Jellemző stílus eszközök a szerb és a világirodalomban. Kölcsönösségek és hasonlóságok. Összehasonlítás a magyar irodalommal. A középkori szerb irodalom műfajainak ismerete műfajonként egy mű interpretációjával. Életírások, apokrifok, dicsőítő és hálaversek. A legújabb irányzatok: pl. valóságpróza, farmernadrágos próza, posztmodern regény. Az univerzális témák és a történelmi témakör idő- és szemléleteltolódással. Idő- és szemléleteltolódás. Egy-egy mű bemutatása a felsorolt szempontok alapján.</p>
4. Kultúrtörténet		
4.1. Színház- és drámatörténet	<p>Színház és dráma különböző korszakokban. Az alábbi műveknek, a szerzők/ korszakok 1-1 művének értelmezése az adott korszak színházi/irodalmi hagyományainak összefüggésében: Szophoklész, Shakespeare, Molière, Branislav Nušić: Narodni poslanik Bora Stanković: Koštana, D. Kovačević: Balkanski špijun, Közönség, színház, színművészet, rendezés, dramaturgia.</p>	<p>Színház és dráma (pl. színpadi megjelenítések összehasonlítása). D. Kovačević dramaturgiája. B. Stanković Koštana c. drámája Abszurd dráma, rádió- és tv-dráma. A színpadi nyelv, drámai szituáció, vizuális és akusztikus színpadi hatások.</p>
4.2. Szerb–magyar irodalmi kapcsolatok.	<p>A szerb irodalom a történelmi Magyarországon. A szerb nyelvű irodalom Magyarországon (általános tájékozottság). Zmaj J. Jovanović és a Kisfaludy Társaság. Zmaj irodalomközvetítő szerepének bemutatása egy fordítás, illetve átköltés alapján. Jakov Ignjatović</p>	<p>Az irodalmi avantgárd A Zenit folyóirat kiemelkedő szerepe az új stílusirányzat kialakításban, a „zenitizmus”.</p>

irodalomtörténeti jelentősége. Szentendre a szerb irodalomban. A magyarországi szerb írók és költők jellemző témái, motívumai, regionális aspektusok felismerése.
--

FOGALOMISMERET

Ismeretkörök

KÖZÉP- ÉS EMELT SZINT

Az emelt szint fogalomismereti követelményeit dőlt betűvel jelezzük.

Műfaji ismeretek

Műnemek és műfajok

epika, líra

elbeszélő költemény (a népköltészetben hősi ének)

lírai vers (a népköltészetben nőversek)

a lírai versek műfajai: epigramma, dal, elégia, óda; témájuk szerint tájleíró költemény, szerelmes vers, hazafias, szociális, satirikus vers, ars poética;

elbeszélő költemény, eposz, epikus hős, *narráció*,

belső monológ

tárgyias költészet

lírai-epikus versek: balladák, románcok

regény, a regény fajtái

történelmi, családregegy, életrajzi, lélektani, kalandregény

utópisztikus regény, *valóságpróza*

elbeszélés, novella

mítosz, szájhagyomány, tündérmese, realiztikus mese,

életrajz

dráma, drámai műfajok, antik dráma

tragédia, komédia, a szűkebb értelemben vett dráma

(dialógus, szituáció, prológyus, konfliktus, tetőpont, megoldás, epilógus reneszánsz komédia, farce)

humor, irónia, gúny, komikum, tragikum

átmeneti műfajok: *életírások, apokrifok, hála- és dicsőítő versek, önéletrajz, útleírás, emlékirat, levél*

Korszakok, irányzatok

Antik irodalom; görög és római,

Biblia: Ószövetség, Újszövetség

középkor, reneszánsz, barokk, felvilágosodás, klasszicizmus, szentimentalizmus, romantika és illirizmus, realizmus, modernizmus, „naturális”

parnasszizmus, szürrealizmus, avantgárd

Kulturológia

mitológia, mítosz, kultusz

A Biblia műfajai; próféciák, evangéliumok, zsoltárok

parabola, apokalipszis

mitológiai és bibliai világszemlélet

kanonizáció

irodalmi hagyomány, irodalomtörténet

irodalomkritika

az irodalmi kommunikáció jellemzői

civilizáció, könyvnyomtatás, tömegkultúra, színház

a színpadi hatás tényezői, filmműfajok

Poétika

versszak, ritmus, verselés, verssor, cezura

időmértékes, hangsúlyos, szillabikus verselés

szillabikus-hangsúlyos verssor a szerb költészetben

népi tízes, szláv antitézis

költői képek és alakzatok: állandó jelző, hasonlat, metafora, anafora, epifora *szimploha* és *palilógia*, megszemélyesítés, hiperbola, allegória,

szimbólum

etikai datívusz

szonett

Esztétika

Irodalomesztétika, az irodalmi mű szerkezete

kompozíció, motívumok, esztétikai érték

evokáció, stilizáció

denotáció, konnotáció, jelentésrétegek, *polifónia*

C) VIZSGALEÍRÁS

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
240 perc	15 perc	240 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS
A vizsgaszervező intézmény biztosítja	A II. feladatlaphoz nyomtatott helyesírási szótár, egy-, illetve kétnyelvű szótár (tíz vizsgázónként legalább egy példány)	Irodalmi szöveggyűjtemény, kötet vagy a feladatok kidolgozásával összefüggő más nyomtatott ismerethordozó	Nyomtatott helyesírási szótár, egy-, illetve kétnyelvű szótár (tíz vizsgázónként legalább egy példány)	Irodalmi szöveggyűjtemény, kötet vagy a feladatok kidolgozásával összefüggő más nyomtatott ismerethordozó

Közzé kell tenni

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	témakör- és tételcímek	NINCS	témakör- és tételcímek
Határidő	NINCS	május-júniusi vizsgaidőszak kezdete előtt legalább hatvan nappal	NINCS	május-júniusi vizsgaidőszak kezdete előtt legalább hatvan nappal
Felelős	A vizsgaanyagok elkészítéséért felelős intézmény			

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga	
240 perc		15 perc	
90 perc	150 perc		
Feladatsor		Tételkifejtés	
I. feladatlap: Szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás	II. feladatlap: Műértelmező szövegalkotás: műértelmezés vagy összehasonlítás	Egy szerb nyelvi tétel kifejtése	Egy irodalmi tétel kifejtése
50 pont	40 pont	10 pont	25 pont
Helyesírás: 8 pont Íráskép: 2 pont		A kifejtés nyelvi minősége: 15 pont	
100 pont		50 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk.

A vizsgázó először az I. feladatlapot oldja meg, a megoldásra 90 perc áll rendelkezésére. A feladatlap egy 60 percre tervezett szövegértési és egy 30 percre tervezett szövegalkotási feladatot tartalmaz. A vizsgadolgozatokat a 90 perc leteltével a felügyelő tanár összegyűjti.

Ezután kerül sor a II. feladatlap kiosztására és megoldására. A II. feladat megoldására 150 perc áll rendelkezésre. A megoldáshoz helyesírási szótár, illetve egy-, illetve kétnyelvű nyomtatott szótár használható.

Az írásbeli feladatlap formai jellemzői

Az írásbeli vizsga első része egy szöveg értését és egy adott műfajú, a mindennapi élethez köthető szöveg alkotását várja el. Eszerint tartalmaz egy szövegértési feladatsort, valamint egy szövegalkotási feladatot, amely lehet érvelés vagy gyakorlati szövegműfaj alkotása. A kétfajta szövegalkotási feladat közül a vizsgázó választ. Az írásbeli vizsga második része egy műértelmező szöveg alkotását várja el, amely lehet egy mű adott szempontú értelmezése vagy két mű adott szempontú összehasonlító értelmezése. A két műértelmező szövegalkotási feladat közül a vizsgázó választ.

Ahol a vizsgázó a kijelölt feladatok közül választ, ott a feladatlapon jelzi a választását. Ha az elkezdett feladat helyett másikat választ, akkor az általa érvénytelennek tekintett írásművet át kell húznia.

Az írásbeli feladatlap tartalmi jellemzői

I. Szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás

Szövegértési feladatsor

A szövegértési feladat szövege egy, esetleg két (egymással összefüggő), 700-1000 szó terjedelmű ismeretterjesztő szöveg, publicisztikai mű vagy ezek részlete. A szövegértést vizsgáló kérdések, feladatok az adott szöveg tematikus, szerkezeti, nyelvi, kommunikációs jellemzőinek megfelelően a következőkre irányulhatnak:

- azonosítás, értelmezés: a szövegben közvetlenül megtalálható tény, adat, megállapítás; különböző szövegbeli érvek, álláspontok; szerzői álláspont; a szöveg jelentése, jelentésrétegei;
- összefüggések: a szöveg grammatikai, stilisztikai jellemzői között; a cím és a szöveg között; a szöveg egészének jelentése, jelentésrétegei között;
- a szöveg jellemzői kommunikatív, szövegműfaji, pragmatikai szempontokból; a szövegbeli utalások, hivatkozások szerepe; a szöveg és más (külső) információk kapcsolata;
- a szöveg felépítése: szövegbeli logikai, tartalmi kapcsolatok; a szöveg szerkezete, a szerkesztésmód, a felépítés által közvetített jelentés;
- a szöveg visszaépítése (pl. vázlat, kivonat, adott szempontú tömörítés stb. formájában).

Érvelés vagy gyakorlati szövegalkotási feladat

A vizsgázó egy érvelési vagy gyakorlati szövegalkotási feladatot old meg az alábbi két választási lehetőség közül.

A feladat megoldásának elvárható terjedelme 120-200 szó. A feladat a következő lehet:

A) Érvelés: 3-5 érveléssel alátámasztott állásfoglalás valamely közéleti, kulturális, életmódbeli kérdésben.

B) Gyakorlati szövegműfaj: gyakorlati szöveg alkotása adott műfajban, témában, esetleg adott kommunikációs tényezőkkel. A szöveg műfajai a következők lehetnek: motivációs levél; különböző témájú hivatalos levelek (pl. panaszos levél), kérvény; hozzászólás, felszólalás, vitaindító; ajánlás, méltatás.

Mindkét fajta feladat tartalmazhat rövid gondolatébresztő szöveget, szövegrészletet. A feladatlap közli a konkrét feladatoknak megfelelő kritériumokra kapható részpontszámokat.

II. Műértelmező szövegalkotás

A vizsgázó két különböző szövegalkotási feladatból választ egyet. A vizsgázó által választott feladat megoldásának elvárható terjedelme 400-800 szó. A választható feladatok a következők lehetnek:

A) Egy mű (vagy műrészlet) problémaközpontú, értelmező bemutatása.

B) Két mű (vagy műrészlet) adott szempontú összehasonlító értelmezése.

Mindkét feladat bázisszövege szerb nyelvű, lehet lírai alkotás, szépprózai mű vagy művészet, drámarészlet. A művek származhatnak akár magyarországi, akár Magyarországon kívüli szerb alkotóktól, bármely korszakból, stíluskorszakból, tematikai és műfaji kötöttség nélkül. A feladat nem feltétlenül várja el a szerző ismeretét. Művészet esetében nem elvárás a teljes mű ismerete. Mindkét feladat lényeges eleme az irodalmi szövegekben megjelenő problémák felismerése és az azokra való reflektálás. Mindkét feladat tartalmazza az értelmezés, összehasonlítás középpontjába állítandó problémát, annak kiemelt szempontját, szempontjait (pl. a megjelenített téma, élmény, probléma, helyzet; a szereplők viselkedése, jellemzése, egymáshoz való viszonya; a motívumok szerepe, jelentése; különböző korok életszemlélete, értékrendje). Legalább az egyik feladatnak a magyarországi szerbek kultúrájához kell kapcsolódnia.

Az írásbeli feladatlap értékelése

A központi javítási-értékelési útmutató tartalmazza az egyes feladatokra adható pontok megoszlását. A javítási-értékelési útmutató címszavakban közli a megoldás lehetséges tartalmi elemeit és az ettől való eltérés lehetőségét. A vizsgázó teljesítményének értékelését nem befolyásolhatja sem az, ha az értékelő személyes értékítélete eltér a feladatban tárgyalt probléma, kérdés, jelenség általánosnak tekinthető megítélésétől, sem az, ha a vizsgázó véleménye eltér az általánosnak tekinthető megközelítéstől. A javító tanár mindegyik feladatban jelöli a helyesírási hibákat a központi javítási-értékelési útmutatóban közölt hibatípusok szerint. A végső minősítésben értékeli az egész dolgozat helyesírását és írásképét.

I. Szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás

A szövegértési feladatsor javítása, értékelése

A szövegértési feladatsor értékelése központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. A feladatsor maximális pontértéke 40 pont. Az elfogadható válaszok tartományát, valamint az adható részpontokat a javítási-értékelési útmutató közli. A javító tanár a dolgozaton feltünteti a részpontoszámokat, valamint az elért összpontoszámot.

Az érvelés vagy a gyakorlati szövegalkotási feladat javítása, értékelése

A szövegalkotási feladat értékelése központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. A feladat maximális pontértéke 10 pont. Értékelni a feladatban csak a választható két feladat egyikét lehet. Ha a vizsgázó mindkét feladatot megoldja, és választását nem jelöli egyértelműen (nem húzza alá, melyiket választotta, vagy nem húzza át az érvénytelen megoldást), akkor a javító tanárnak a vizsgadolgozatban szereplő megoldások közül a sorrendben első megoldást kell értékelnie. A javítási-értékelési útmutató közli mindkét feladat megfelelő, elvárt elemekért adható részpontoszámait. A javító tanár az elfogadott tartalmi és formai elemeket a javítási-értékelési útmutatóban közölt jelrendszerrel jelzi. A javító tanár a dolgozaton feltünteti a részpontoszámokat, valamint az elért összpontoszámot.

A szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás (I. feladatlap) értékelésének pontértékei:

Szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás	Szövegértési feladat	40 pont
	Szövegalkotási feladat	10 pont

II. A műértelmező szövegalkotás javítása, értékelése

A javító tanár a vizsgaleírásban közölt értékelési szempontok és a javítási-értékelési útmutató alapján minősíti a vizsgázó teljesítményét.

A javítási-értékelési útmutató címszavakban közli a megoldás lehetséges tartalmi elemeit. Az ettől eltérő minden jó megoldás is elfogadható, nem elvárás továbbá a javítási-értékelési útmutató szakmailag pontos nyelvének használata. A javító tanár a jónak minősített tartalmi elemeket a javítási-értékelési útmutatóban közölt jelrendszerrel jelöli. Jónak minősíthető elem a tartalmilag helytálló, indokolható megfigyelés, következtetés, megállapítás.

Ha a vizsgázó egynél több témát old meg, és választását nem jelöli egyértelműen (nem húzza alá, melyiket választotta, vagy nem húzza át az érvénytelen megoldást), akkor a javító tanárnak a vizsgadolgozatban szereplő megoldások közül a sorrendben első megoldást kell értékelnie.

A javító tanár jelzi a szerkezeti, stílusbeli, nyelvhelyességi és helyesírási hibákat a javítási-értékelési útmutatóban közölt javítási módok szerint.

A ponthatárokon belül az értékelés kritériumainak való megfelelés mértéke dönt.

A műértelmező szövegalkotás minősítésének szempontjai és értékelése

- Tartalom – a bázisszöveg és a feladat értéke; tudáskeretének ismerete (vonatkozó tárgyi tudás, általános tájékozottság); a válaszlemek megfelelése a feladat szempontjainak, szövegbázisának; a problémaérzékenység, lényeglátás, témataratás, gondolatgazdagság, releváns példák, véleménynyilvánítás szerint.
- Szövegszerkezet – a felépítés (gondolati íve, logikája, a műfajnak való megfelelés); a szerkezet (koherencia, arányosság, tagolás, terjedelem) szerint.
- Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség) a nyelvi regiszter, a szókincs, a köznyelvi normának való megfelelés szerint.

Műértelmező szövegalkotási feladat	Tartalmi minőség		25 pont
	Nyelvi minőség	Szövegszerkezet	5 pont
		Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség)	10 pont

A helyesírás és az íráskép minősítése

- Helyesírás – a helyesírás szabályainak való megfelelés szerint; a súlyos hibák, az enyhe hibák és a központozás figyelembevételével, a javítási-értékelési útmutatóban közölt egységes pontozási elv szerint.
- Íráskép – a szöveg rendezettsége, olvashatósága, az olvasó szempontjának figyelembe vétele, a forma kulturáltsága szerint.

Az írásbeli dolgozat pontszámainak összesítése

Szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás	Szövegértés	40 pont
	Szövegalkotás	10 pont
Műértelmező szövegalkotás	Tartalmi minőség	25 pont
	Nyelvi minőség	15 pont
Helyesírás		8 pont
Íráskép		2 pont

Szóbeli vizsga

A tétellapon megjelölt feladatot a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. Közbekezdni csak akkor lehet, ha a vizsgázó teljesen helytelen úton indult el, vagy nyilvánvaló, hogy elakadt. A szóbeli vizsga egy szerb nyelvi és egy irodalmi tételhez megfogalmazott feladat megoldásából és a megoldás kifejtéséből áll. A szerb nemzetiségi nyelv és irodalom tételsor 20 szerb nyelvi és 20 irodalmi tételből áll. A szerb nyelvi és az irodalmi tételek egymástól elkülönülő tételsorokat alkotnak. A nyelvi és az irodalmi tételsorban irodalomból és szerb nyelvből is legalább 6 tételt módosítani kell az előző évhez képest. Az egyes tételekhez legalább egy-egy feladat tartozik. A vizsgázó a következő segédeszközöket használhatja a felkészüléshez és a feladatkiejtéshez: irodalmi szöveggyűjtemény, kötet vagy a feladatok kidolgozásával összefüggő más nyomtatott ismerethordozó a tételnek megfelelő részlete (pl. internetes oldal nyomtatott változata, egynyelvű szótár, művelődéstörténeti térkép, képzőművészeti album). A tételsornak megfelelő segédeszközöket a vizsgaszervező intézmény biztosítja.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A tételsort úgy kell összeállítani, hogy a tételekben kitűzött feladatok - a témák sajátosságait figyelembe véve - lehetőleg hasonló nehézségűek legyenek, valamint a vizsgázónak lehetősége legyen a megadott időkeretben a sikeres felkészülésre és a tétel kifejtésére.

Szerb nyelvi altételsor

A vizsga során azt mérjük, hogy a vizsgázó milyen mértékben és milyen minőségben képes szóbeli tranzakcióra és interakcióra, amelynek egyaránt részét képezik a receptív és a produktív (beszédértés, beszédképesség) készségek. A vizsgázónak képesnek kell lennie mind az önálló témakifejtésre, mind a beszélgetésben való interaktív részvételre.

Minden altétel 250-300 szó terjedelmű szövegből és a hozzá kapcsolódó feladatokból áll. (nyelvi transzformáció, lexikai, stilisztikai feladat stb.)

A szerb nyelvi altételek a részletes követelmények témáira épülnek. Az altételsort úgy kell összeállítani, hogy a témák mindegyikéhez legalább egy altétel tartozzék.

Irodalmi altételsor

Az altételt a szerb nemzetiségi nyelv és irodalom részletes követelményeiben felsorolt műhöz, vagy annak egy részletéhez kapcsolódó feladatok alapján kell a vizsgázónak önállóan kifejtenie. Legalább két altétel a magyarországi szerbek irodalmával kapcsolatos feladatokat tartalmazzon. Ha a feladat lehetővé teszi, a vizsgázó választhat a megjelölt szerzők vagy művek közül. A szóbeli vizsga irodalom altételeinek tematikai aránya A vizsgaleírás 18 altétel kijelölésére közöl kötelezettséget. Ezek a következők:

A *Szerzők és művek* témáiból összesen 12 altétel állítandó össze.

- 6 megjelölt életmű
- 4 altétel a *Szerzők és művek* más témáiból (a szerző és művének beható ismerete, népköltészet, a közelmúlt irodalma, a kortárs irodalom)
- 2 altétel a magyarországi szerb irodalomból

Az *Értelmezési szintek* mindegyik témájából kötelező altétel.

- Irodalomtörténet 2 altétel
- Motivikus, tematikus megközelítés 2 altétel
- Műfaj, poétika 1 altétel
- Kultúrtörténet 1 altétel

A további altételek kijelöléséről a tételsor összeállítója dönt. A *Szerzők és művek* témáiból összeállított altételek bármelyike meríthet az *Értelmezési szintek* szempontjaiból, az *Értelmezési szintek* témáiból összeállított altételek bármelyike tartalmazhatja a *Szerzők és művek* témáiban megjelölt alkotókat. Mindkét tételsor témaköreit és tételcímeit a jogszabályban meghatározott időben és módon nyilvánosságra kell hozni. Az egyes tételekhez tartozó feladatok nem hozhatók nyilvánosságra, csak a vizsgán ismerhetők meg.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 50 pont. Ezen belül az irodalom felelet tartalmi minőségéért 25 pont, a nyelvi felelet tartalmi minőségéért 10 pont, a két felelet nyelvi minőségéért együtt 15 pont adható. A vizsgateljesítmény értékelése az alábbi értékelési kritériumok és pontszámok alkalmazásával történik. A ponthatárokon belül az értékelés kritériumainak való megfelelés mértéke dönt.

Tartalmi minőség – irodalomból összesen 25 pont, szerb nyelvből összesen 10 pont a következő kritériumok mérlegelésével:
--

– Irodalmi, nyelvi, kulturális tájékozottság– Tárgyi tudás– Szövegismeret, szövegértés– Feladatmegoldó képesség– Gondolatgazdagság– Önálló vélemény

– A feladat kifejtettsége
Nyelvi minőség – a két feleletre összesen 15 pont a következő kritériumok mérlegelésével:
– Rendszerezés, lényegkiemelés
– Logikus gondolatmenet
– Világos, tagolt szöveg- és mondatszerkesztés
– Megfelelő szókincs, szóhasználat
– Érthető előadásmód

A szóbeli vizsgarész pontszámainak összesítése

Tartalmi minőség – irodalom	25 pont
Tartalmi minőség – szerb nyelv	10 pont
A kifejtés nyelvi minősége	15 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga	
240 perc		20 perc	
Feladatsor		Tételkifejtés	
Szövegértési és nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor	Szövegalkotási feladatok: műértelmező szöveg és reflektáló szöveg	Egy szerb nyelvi tétel kifejtése	Egy irodalmi tétel kifejtése
40 pont	50 pont	10 pont	25 pont
Helyesírás: 8 pont Íráskép: 2 pont		A kifejtés nyelvi minősége	
100 pont		15 pont	
		50 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk.

A vizsgázó egyetlen feladatlapot kap, a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg, és a feladatok megoldásának sorrendjét is meghatározhatja. A feladatok megoldására 240 perc áll rendelkezésre. A megoldáshoz helyesírási szótár, illetve egy- illetve kétnyelvű nyomtatott szótár használható.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli vizsga a szaktárgyi tudás alkalmazását mérő szövegértési, nyelvi-irodalmi műveltségi feladatokat, valamint két különböző szövegalkotási feladatot tartalmaz.

Szövegértési és nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor

A szövegértési és nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor egy szerb nyelvű alkotáshoz (irodalmi vagy nyelvi témájú értekező prózához, esszéhez, vagy annak részletéhez, lírai műhöz, szépprózai alkotáshoz, illetve részletéhez, egy drámához, vagy annak részletéhez) kapcsolódik.

A feladatsor egyrészt a szöveg értését, másrészt a kapcsolódó nyelvi és irodalmi ismeretek alkalmazását várja el (pl. fogalmak felismerése, azonosítása, definíciója, alkalmazása különböző szövegekre; különböző történeti, műfaji, tematikus, motivikus összefüggések feltárása; műismeret; a vizsgálandó szöveg kommunikációs, nyelvi, grammatikai, retorikai, stilisztikai, szövegtani, helyesírási jellemzői; kapcsolódó nyelvi kérdések). A feladatsor szövegértésre, nyelvi ismeretekre és irodalmi műveltségre irányuló kérdéseket egyaránt tartalmaz.

Szövegalkotási feladatok

A két szövegalkotási feladat két különböző témáról szóló, adott szempontú és műfajú önálló szöveg alkotását írja elő.

A szövegalkotási feladatok a következők:

- Egy mű adott szempontú elemzése, értelmezése, értékelése (a továbbiakban: műértelmező szövegalkotási feladat).

A műértelmező feladat bázisszövege irodalmi alkotás (lírai, szépprózai, vagy drámai mű, illetve annak részlete). A művek származhatnak akár magyarországi, akár Magyarországon kívüli szerb alkotóktól bármely korszakból, stíluskorszakból, tematikai és műfaji kötöttség nélkül. A feladat nem feltétlenül várja el a szerző ismeretét. Műrészlet esetében nem elvárás a teljes mű ismerete.

- Érvelő vagy véleménykifejtő szöveg megfogalmazása: reflektálás egy irodalmi, kulturális, esztétikai, bölcséleti, etikai kérdésre, jelenségre, pl. kor-, kulturális, közéleti jelenségre (a továbbiakban: reflektáló szövegalkotási feladat).

A feladatok mindegyike szövegbázisú (pl. irodalmi mű, műrészlet; rövid felvezető idézet a véleménykifejtés, értékelő érvelés alapjaként).

A műértelmező szöveg elvárt terjedelme 400-800 szó.

A reflektáló szöveg elvárt terjedelme 150-450 szó.

Legalább az egyik feladatnak a magyarországi szerbek kultúrájához kell kapcsolódnia.

Az írásbeli feladatlapon értékelése

A központi javítási-értékelési útmutató tartalmazza az egyes feladatokra adható pontok megoszlását. A javítási-értékelési útmutató címszavakban közli a megoldás lehetséges tartalmi elemeit és az ettől való eltérés lehetőségét. A vizsgázó teljesítményének értékelését nem befolyásolhatja sem az, ha az értékelő személyes értékítélete eltér a feladatban tárgyalt probléma, kérdés, jelenség általánosnak tekinthető megítélésétől, sem az, ha a vizsgázó véleménye eltér az általánosnak tekinthető megközelítéstől. A javító tanár mindegyik feladatban jelöli a helyesírási hibákat a központi javítási-értékelési útmutatóban közölt hibatípusok szerint. A végső minősítésben értékeli az egész dolgozat helyesírását és írásképét.

A szövegértési és nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor javítása, értékelése

A szövegértési, nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor értékelése központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. A feladatsor maximális pontértéke 40 pont. Az elfogadható válaszok tartományát, valamint az adható részpontokat a javítási-értékelési útmutató közli. Az értékelő a dolgozaton feltünteteti a vizsgázó által elért részpontoszámokat, valamint a feladatsor megoldásával elért összpontoszámot.

Szövegértési, nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor

40 pont

A szövegalkotási feladatok javítása, értékelése

A javító tanár a vizsgaleírásban közölt értékelési szempontok és a javítási-értékelési útmutató alapján minősíti a vizsgázó teljesítményét.

A javítási-értékelési útmutató címszavakban közli a megoldások lehetséges tartalmi elemeit. Az ettől eltérő minden jó megoldás is elfogadható, nem elvárás továbbá a javítási-értékelési útmutató szakmailag pontos nyelvének használata. A javító tanár a jónak minősített tartalmi elemeket a javítási és értékelési útmutatóban közölt jelrendszerrel jelöli.

A műértelmező szövegalkotás minősítésének szempontjai és értékelése

A javító tanár jelzi a szerkezeti, stílusbeli, nyelvhelyességi és helyesírási hibákat. A ponthatárokon belül az értékelés kritériumainak való megfelelés mértéke dönt. A műértelmező szövegalkotás minősítésének szempontjai és értékelése

A javító tanár által megállapított pontszám jelzi a műértelmező feladat értékelésének tartalmi pontszámát, valamint a szövegszerkezet, a stílus és a nyelvhelyesség értékelésének pontszámait a következő kritériumok szerint:

- Tartalom – a bázisszöveg és feladat értése; tudáskeretének ismerete (vonatkozó tárgyi tudás, általános tájékozottság); a válaszelemek a feladat szempontjainak, szövegbázisának való megfelelése (problémaérzékenység, lényeglátás, tématarítás, gondolatgazdagság, releváns példák, véleménynyilvánítás) szerint.
- Szövegszerkezet – a felépítés (gondolati íve, logikája, a műfajnak való megfelelés); a szerkezet (koherencia, arányosság, tagolás, terjedelem) szerint.
- Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség) - a nyelvi regiszter, a stílus, a szókinccs, a köznyelvi normának való megfelelés szerint.

A reflektáló szövegalkotás minősítésének szempontjai és értékelése

A javító tanár által megállapított pontszám jelzi a reflektáló feladat értékelésének tartalmi, szerkezeti, nyelvi pontszámait a következő kritériumok szerint:

- Tárgyi tudás, általános tájékozottság
- Problémaérzékenység, gondolatgazdagság
- Gondolatmenet, szövegfelépítés
- Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség)

A két szövegalkotási feladat értékelésének pontértékei:

Műértelmező szöveg – 30 pont	Tartalom	15 pont
	Szövegszerkezet	5 pont
	Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség)	10 pont
Reflektáló szöveg – 20 pont	Tartalom	5 pont
	Problémaérzékenység	5 pont
	Gondolatmenet	5 pont
	Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség)	5 pont

A helyesírás és az íráskép minősítése

- Helyesírás – a helyesírás szabályainak való megfelelés szerint; a súlyos hibák, az enyhe hibák és a központozás figyelembevételével, a javítási-értékelési útmutatóban közölt egységes pontozási elv szerint.
- Íráskép – a szöveg rendezettsége, olvashatósága, az olvasó szempontjának figyelembevétele, a forma kulturáltsága szerint.

Az írásbeli dolgozat pontszámainak összesítése

Szövegértési és nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor	40 pont
Műértelmező szövegalkotási feladat	30 pont
Reflektáló szöveg	20 pont
Helyesírás	8 pont
Íráskép	2 pont

Szóbeli vizsga

Az emelt szintű szóbeli vizsga központi tételsor alapján zajlik.

A szóbeli vizsga egy szerb nyelvi és egy irodalmi tételhez megfogalmazott feladat megoldása, és a megoldás kifejtése.

A szerb nemzetiségi nyelv és irodalom tételsor 20 szerb nyelvi és 20 irodalmi tételből áll. A szerb nyelvi és az irodalmi tételek egymástól elkülönülő tételsorokat alkotnak.

A nyelvi és az irodalmi tételsorban irodalomból és szerb nyelvből is legalább 6 tételt módosítani kell az előző évhez képest.

A vizsgázó a következő segédeszközöket használhatja a felkészüléshez és a tételkifejtéshez: irodalmi szöveggyűjtemény, kötet vagy a feladatok kidolgozásával összefüggő más nyomtatott ismerethordozó a tételnek megfelelő részlete (pl. internetes oldal nyomtatott változata, egynyelvű szótár, művelődéstörténeti térkép, képzőművészeti album). A tételsornak megfelelő segédeszközöket a vizsgaszervező intézmény biztosítja.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A tételsort úgy kell összeállítani, hogy a tételekben kitűzött feladatok – a témák sajátosságait figyelembe véve – lehetőleg hasonló nehézségűek legyenek, valamint a vizsgázónak lehetősége legyen a megadott időkeretben a sikeres felkészülésre és a tétel kifejtésére.

Szerb nyelvi altételsor

A vizsga során azt mérjük, hogy a vizsgázó milyen mértékben és milyen minőségben képes szóbeli tranzakcióra és interakcióra, amelynek egyaránt részét képezik a receptív és a produktív (beszédértés, beszédképesség) készségek. A vizsgázónak képesnek kell lennie mind az önálló témakifejtésre, mind a beszélgetésben való interaktív részvételre. Az altételek a témakörnek, illetve az altételben konkretizált feladatnak megfelelően tartalmaz(hat)nak egy megállapítást, idézetet, felvezető gondolatot, nyomtatott vagy elektronikus dokumentumot (pl. űrlapot, használati utasítást, újságoldalt, képet, ábrát, térképet, internetes oldalt, egynyelvű szótár részletét), majd közlik a kifejtendő feladat megjelölését. A feladat-megjelölés a részletes vizsgakövetelményekre épül. A nyelvi altételek 25%-a a magyarországi szerbek nyelvével, szokásaival, hagyományaival, kultúrájával, kisebbségpolitikájával stb. kapcsolatos szövegeket tartalmaz.

Irodalmi altételsor

Az altételt a szerb nemzetiségi nyelv és irodalom részletes követelményeiben felsorolt műhöz, vagy annak egy részletéhez kapcsolódó feladatok alapján kell a vizsgázónak önállóan kifejtenie. Minden tételhez egy feladat tartozik, a feladatok vizsganaponként változhatnak. Legalább két altétel a magyarországi szerbek irodalmával kapcsolatos feladatokat tartalmaz. Mindkét tárgy tételsorának témaköreit és tételcímeit a jogszabályban meghatározott időben és módon nyilvánosságra kell hozni. Az egyes tételekhez tartozó feladatokat nem szabad nyilvánosságra hozni, csak a vizsgán ismerhetők meg.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 50 pont. Ezen belül az irodalom felelet tartalmi minőségéért 25 pont, a szerb nyelvi felelet tartalmi minőségéért 10 pont, a két felelet nyelvi minőségéért együtt 15 pont adható. A vizsgateljesítmény értékelése az alábbi értékelési kritériumok és pontszámok alkalmazásával történik. A pontthátrókon belül az értékelés kritériumainak való megfelelés mértéke dönt.

Tartalmi minőség – irodalomból összesen 25 pont; szerb nyelvből összesen 10 pont a következő kritériumok mérlegelésével:	
<ul style="list-style-type: none">– Irodalmi, nyelvi, kulturális tájékozottság– Tárgyi tudás– Szövegismeret, szövegértés– Feladatmegoldó képesség– Gondolatgazdagság– Önálló vélemény– A feladat kifejtettsége	
Nyelvi minőség – a két feleletre összesen 15 pont a következő kritériumok mérlegelésével:	
<ul style="list-style-type: none">– Rendszerezés, lényegkiemelés– Logikus gondolatmenet– Világos, tagolt szöveg- és mondatszerkesztés– Megfelelő szókincs, szóhasználat– Érthető előadásmód	

A szóbeli vizsgarész pontszámainak összesítése

Tartalmi minőség – irodalom	25 pont
Tartalmi minőség – szerb nyelv	10 pont
A kifejtés nyelvi minősége	15 pont

СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

ДЕТАЉНИ МАТУРСКИ ЗАХТЕВИ

А) КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Средњи и виши степен

Стицање комуникативне компетенције као и граматичке, тј. сазнања о законитостима по којима функционише српски језик као систем, сигурна примена граматичких знања у говору и писму.

Преглед српске књижевности у контексту светске књижевности, разумевање књижевног дела и књижевности уопште, стицање књижевне културе и књижевног образовања.

1. Разумевање текста

- Разумевање, обрада и просуђивање информација.
- Селекција информација у односу на тему и намеру читања текста, свесно и критично коришћење информација.
- Формирање личног става у вези са разним сазнањима и мишљењима стеченим путем информација.
- Сналажење у штампаним и електронским изворима информација/речници, антологије, приручници, лексикони, интернет, ЦД-РОМ.

2. Анализа књижевних и других текстова

- Примена разних метода анализе према врсти текста: лирски, епски, драмски текст, поезија и проза, публицистички и научнопопуларни текстови.
- Схватање и при казивање књижевности као одраза друштвених појава, сазнање да је књижевност сликовита прича о животу, о људима, о човековим искуствима и мислима на историјском путу.
- Разумевање низа мисли, начина изражавања, жанра, структуре, језика и стила у белетристичким, научним, публицистичким и другим текстовима.
- Одређивање циља и комуникативног контекста у писаним саопштењима, препознавање ауторовог мишљења и става, вредновање кохеренције и језгровитости поруке текста.
- Објективно реаговање на прочитане и саслушане текстове с обзиром на врсту и намену текста, као и изражавање личног доживљаја.

3. Писмено изражавање и састав

- Формулисање информативних, аргументативних састава у виду есеја на књижевне и друге теме /нпр. Културна баштина Срба у Мађарској, људски односи, противречности цивилизације, морална питања, разни проблеми данашњице, масовна комуникација/.
 - Писмена дискусија о неком важном питању, проблему, актуелној теми, аргументација и излагање личног мишљења/мишљење.
 - Опис расположења, доживљаја и изражавање сопственог става везано за неко уметничко дело (нпр. Архитектура, ликовна уметност, музика, поезија и прозна дела, филм, драмско дело).
- Познавање технике израде разних врста писмених састава, примена разних функционалних стилова /расправа, реферат, званично писмо, молба, расписивање конкурса, аутобиографија./
- Јасно, прецизно, сажето изражавање у саставима, примена норме стандардног српског језика, доследно коришћење ортографске норме српског језика, чист, читак рукопис.

4. Комуникација, усмено изражавање

- Култура контактирања са саговорником. Одабирање одговарајућег стила, обука у остварењу говорних вредности у говору и читању, наглашавање речи и реченица, интонација. Паузе, темпо, чујност и висина гласа, природност и убедљивост.
- Разумно казивање текста.
 - Излагање аутентичних и важних информација у зависности од карактера теме или ситуације: доказивање, коментар, аргументовање, учешће у дискусији.
- Доследна употреба ортоепске норме: беспрекорна артикулација гласова, интонација и акценат.

5. Употреба појмова

- Познавање језичких и књижевних појмова и категорија, њихова примена у говору и писму.
- Разумевање узајамне повезаности и вишезначности појмова, доказивање са примерима.

Само на вишем степену

Дефиниција појмова, знања о варијацијама појмова у историјском контексту.

Б) ТЕМАТСКЕ ОБЛАСТИ

Садржајни захтеви испита вишег степена укључују садржајне захтеве испита средњег степена.

СРПСКИ ЈЕЗИК

Теме	Степен	
	Средњи	Виши
1. Комуникација	<p>Видови комуникације и карактеристике: лична, групна, јавна и масовна комуникација. Процес комуникације, фактори и функције. Комуникација вербалним и невербалним средствима. Невербална комуникација људи (нпр.: гестови, мимика, поглед, изглед, тишина.).</p> <p>Карактеристика непосредне људске комуникације. Разумевање и доказивање фактора, сврхе, функција процеса комуникације, као и њихова повезаност анализом говорних ситуација, тумачењем текста, стварањем текста. Конфликти у животним ситуацијама и могућности њиховог решавања. Улога језика у комуникацији.</p>	<p>Значење и улога комуникацијске функције.</p> <p>Препознавање, разликовање и поређивање личне, писане и масовне комуникације.</p>
2. Разумевање текста	<p>Доказивање способности за разумевање текста интерпретацијом и упоређивањем текстова разних врста / научно-популарни, публицистички, књижевни/. Разумевање тока мисли и улоге изражајних средстава у текстовима различитих врста, способност за схватање жанровских и стилских средстава са аспекта садржаја текста.</p>	<p>Примена и самостална употреба стечених знања у усменом и писменом реаговању на прочитане текстове.</p>
3. Састав		
3.1. Усмено изражавање	<p>Способност за сналажење у разним комуникацијским ситуацијама.</p> <p>Учествовање у дискусији - аргументовани допринос.</p> <p>Разговорно логично и аргументовано излагање на различите теме, расправљање о разним актуелним темама.</p>	<p>Способност за учествовање у полемици за логичну аргументацију и излагање личног става о разним питањима.</p> <p>Померање реченичног нагласка и уочавање значењских последица. уочавање акцента.</p> <p>Праћење и коментарисање штампе.</p>

	<p>Култура контактирања са саговорником. Доследна примена ортоепске норме, правилна употреба акцента. Коришћење устаљених израза и језичких обрта у говору.</p> <p>Праћење штампе, аналитички приказ прочитаног текста. Самостална обрада књижевног дела, филма и њихов аналитички приказ.</p>	<p>Лични, критички приступ књижевном делу, излагање свог виђења. Читалачка рецепција.</p>
3.2. Основе реторике	<p>Говорништво, беседништво и њихова улога у различитим животним ситуацијама. Јавни говор, контакт између говорника и слушалаца, критеријум убедљивог говора. Саопштење карактеристичних, конкретних, тачних чињеница. Интересантно, лепо и снажно излагање теме. Нпр. краћи монолог, говор на опроштајној свечаности, на школској свечаности, говор поводом празника Св. Саве, уводна реч на отварању изложбе.</p> <p>Способност одржавања говора приликом свечаности уз казивање меморитера и коришћењем цитата.</p>	<p>Логична аргументација, повезивање и живо приказивање разних тема о којима се говори. Уочавање промене у значењу са померањем нагласка. Семантичка функција нагласка. Праћење штампе и коментарисање прочитаног текстова. Лично, критичко приказ и тумачење књижевног дела, изражавање личног става. Формулисање индивидуалног читања.</p> <p>Коришћење стилских фигура у говору: поређење, метафора, алегорија, антитеза.</p> <p>Беседа код Вукове бисте у Табану, и испред споменика косовским јунацима.</p>
3.3 Писмено изражавање	<p>Писање састава у разним жанровима (препричавање, описивање, научно разглабање) употреба разних функционалних стилова. Описивање сложених мисли, појава, људских реакција и осећања. Познавање структуре састава. Писмено приказивање једне књиге или филма.</p>	<p>Писање и приказивање разних књижевних дела на различити начин као што су објашњење, резиме, препорука, есеј и други жанрови. (Нпр. Културна баштина мањина, полемика цивилизације, људски односи, морална питања и друге теме.) Излагање личног става, аргументација, порицање.</p>

	<p>Описивање друштвених догађаја у заједници. Полемички приказ разних тема. Писање званичног писма, позивнице, молбе, аутобиографије, конкурса или записника. Правилна употреба граматичких и правописних закона.</p>	<p>Писање званичног текста у одговарајућем стилу и облику. Самостална остварења: писање репортаже или чланка.</p>
4. Језик и друштво		
4.1. Слојеви језика	<p>Варијације језика према друштвеним и територјском разликама и језичка норма. Карактеристике свакодневног говорног језика и место употребе. Повезаност начина живота са развојом језика, степеном-фонд речи Различити слојеви језика и њихова употреба, фонд речи, карактеристике; Познавање два дијалекта књижевног српског језика. Утицај информационог друштва.</p>	<p>Језичка подела, територијални приказ најчешћих српских дијалеката, карактеристике регионалног говорног језика. Језичка подела, територијални приказ најчешћих српских дијалеката, карактеристике регионалног говорног језика. Вук Стефановић Караџић: Рјечник.</p>
4.2. Општа лингвистика	<p>Језик као друштвена и психолошка појава. Основно обележје језика Језик као скуп знакова, његова структура и као средство за комуникацију међу људима. Продуктивност језика. Веза између промене начина живота и језика. Богаћење и промена фонда речи. Опште познавање теме (потврђивање знања примерима).</p>	<p>Елиминација хунгаризма и неправилних облика из говора. Дислокалне карактеристике језика ван времена и простора. Континуирана промена језика. Веза између развоја језика, писања и књижевности.</p>
4.3. Језик и говор	<p>Порекло језика. Развој језика и говора. Говор као порука. Вербални знаци. Друштвена комуникација у виду изражавања и саопштавања. Језик и стварност.</p>	<p>Материјализација језика - доступност чулима. Комуникацијски канал. Функција језика - изражавање и саопштавање.</p>
4.4. Писмо и језик	<p>Функције језика: комуникација, култура. Настанак и развој писма. Говор и писмо; основа</p>	<p>Језик и размишљање. Естетска вредност песничког изражавања, естетска функција. Писмо и цивилизација. Развој српске</p>

	цивилизације. Историјски развој писма. Доказ о општем познавању теме.	писмености. Рад Ћирила и Методија Доказ о општем познавању теме.
4.5. Језици у свету	Породица и група језика. Основне разлике између индоевропске језичке породице и угрофинских језика преко упоређивања српског и мађарског језика. Група словенских језика (источно, западно и јужнословенски језици).	Прајезик, језичка породица, карактеристике језика који су у сродству. Аглутинативни и флективни језици.
4.6. Српски језик	Место српског језика у породици словенских језика. Главне етапе развоја српског језика. Народни језик, дијалекти говорни језик, књижевни језик. Историја језичке реформе. Вук Караџић - реформатор српског језика и његова улога у развоју српског језика. Постављање народног језика на ниво књижевног језика. Основни принципи језика и правописа. Почетак стандардизације књижевног језика. Развој и застој у развоју српског језика изван матичне земље. Приказивање српског језика који се говори у Мађарској на примерима. Главне етапе развоја српског језика. Карактерисање једне од етапа. Почетак српске писмености, рад Ћирила и Методија.	Појам дијалекта, доказивање на примерима. Обележја српских дијалеката у Мађарској на основу примера. Старословенски језик, прве азбуке. Најраније писане успомене глагољице и ћирилице. (Башчанска плоча, Самуилов натпис, Мирослављево јеванђеље.). Промена српског језика током миграција. Утицај руског језика на српски књижевни језик. Разлика фонетског и мађарског аналитичког правописа.
5. Граматика		
5.1. Фонетика	Настанак, творба гласова. Говорни органи. Гласови, њихова подела. Гласовне промене Слог, реч. Слоготворно р.	Глас као артикулисани звук. Артикулациона фонетика. Аудитивна фонетика. Дифтонзи у говору.

	<p>Познавање и правилно коришћење гласовних промена у говору и писму. Писање страних имена ћирилицом и латиницом.</p>	<p>Појам назала. Паралела између творбе неких гласова у мађарском и српском језику (ч,ћ,ђ,џ,х...) Препознавање и разликовање горе наведених гласова у говору. Основни принципи фонетског и аналитичког правописа.</p> <p>Појам и правилна примена транскрипције.</p>
5.2. Морфологија		
5.2.1 Врсте речи и њихова промена, променљиве речи	<p>Разликовање и правилна употреба променљивих и непроменљивих речи. Граматичка категорија: род, број, падеж у врстама речи. Промена именичких категорија, деклинација. Именске речи, њихова подела и промена.</p> <p>Деклинација и правопис именица. Подела придева и њихова компарација. Правопис компарираних придева. Бројеви и њихове врсте. Промена и правопис бројева. Заменице, врсте, промена и употреба заменица, улога у сложеним реченицама. Препознавање и примена језичких категорија и анализа врсте речи. Глаголи, глаголски вид - подела и правилна примена. Глаголска времена, начин, конјугација. Прости и сложени глаголски облици. Њихова учесталост у стандардном језику (модални облици). Врсте и значења прилога. Језичка улога и импликација предлога. Везници, одредбе, партикуле и њихова улога у реченици. Основа, корен, суфикс. Сложене речи. Изведене речи</p>	<p>Двојина или дуал, остатак у облицима. Сигурно препознавање и употреба. Сингуларија тантум и плуралија тантум кодимица. Познавање и примена одређених и неодређених придева. Неправилни облици приликом компарације. Збирни бројеви и бројне именице.</p> <p>Функција повратне заменице и правопис. Глаголске именице, глаголски придеви, глаголски прилози у говору и писму. Проблематика императива у говору и писму, разликовање молбе, заповести и жеље.</p> <p>Однос предлога и импликације. Творба речи и сигурност у употреби.</p> <p>Творба речи скраћивањем.</p> <p>Акроними.</p> <p>Најчешће скраћенице: нпр. Факс, телекс, ОУН, УНИЦЕФ, РС.</p>

5.2.2 Непроменљиве речи и њихова језичка функција	Префикси, суфикси, инфикси. Стране речи, позајмљенице, преведенице. Препознавање и примена.	
5.2.3 Морфолошка структура речи		
5.3. Синтактичке јединице	Синтагме по функцији: предикатске, објекатске, одредбене. На основу текстова препознавање. Реченички делови: главни и додаци Предикат, врсте. Субјекат, врсте. Објекат, врсте. Атрибут, врсте. Прилошке одредбе, врсте прилошких одредби. Врсте речи и реченички делови, функција у реченици, доказати на актуелном тексту.	Синтагме по карактеру односа према врстама речи (именичке, глаголске, придевске). Препознавање и разликовање категорије. Безличне реченице - познавање и употреба. Интерпретативни придев у свакодневном говору и књижевним текстовима. Зависност унутар синтагме заснована на примерима.
5.4. Реченица	Реченица према структури. Правилна итерпункција сложене реченице. Познавање реченица према садржини. Правилна употреба изјавнере ченице (правилна употреба потврдних и одричних реченица)Упитна реченица. Разликовање императива од узвичне реченице. Правилан ред речу реченици. Самостална анализа реченице.	Подређене и напоредне реченице и правопис. Инверзија и обичан ред речи у сложеној реченици.
6. Семантика		
6.1.Лексикологоја	Речи и лексеме. Фразеологизми и њихова улога у говору. Идиоми, њихово социоллингвистичко и фразеолошко значење.	Активан и пасиван фонд речи. Богатство песничког језика. Ономатопеја Језичка терминологија. Познавање основних карактеристика речника и сигурна употреба. Улога речи које сликају расположење и опонашају звук у језику. Улога

		<p>еуфемизама у комуникацији. Информисаност и примена.</p> <p>Пејоративне речи.</p> <p>Основе употребе речи на основу значења - однос између основног, споредног значења и у датом контексту.</p>
	<p>Лексикографија, речници, лексикони; разлика између речника и лексикона.</p> <p>Употреба једнојезичких и двојезичких речника.</p> <p>Познавање семантике. значење речи и реченице.</p> <p>Лексичко и граматичко значење. Група језичких знакова заснована на односу звукова и значења.</p> <p>Денотативно и конотативно значење. Конкретно и пренесено значење.</p> <p>Препознавање и разликовање разних устаљених фраза у писму и говору.</p> <p>Деминутиви, аугментативи у језику као одреднице богатства стила.</p>	<p>Врсте речника: језички и тематски.</p> <p>Приказивање основних карактеристика речника и сигурна употреба.</p> <p>Ономатопејске речи и њихова улога у језику.</p> <p>Еуфемизми и њихова функција у говору.</p> <p>Речи пејоративног значења.</p> <p>Основа употребе речи - основно значење, споредно значење, значење у датом контексту.</p>
6.2. Стил и значење	<p>Стил и значење у свакодневној комуникацији у стручном језику и у белетристици.</p> <p>Разумевање стилских средстава у свакодневном говору и у уметничким делима.</p> <p>Стилски слојеви, стилске варијације, промене значења речи. Фактори који раздвајају слојеве стилова.</p>	<p>Појмовни приступ значењу.</p> <p>Вербални елементи (граматичко значење)</p> <p>Лексеме (речничке речи), структуре (граматички односи) значење. Промена значења речи.</p> <p>Еуфемизми и анакронизми, стални епитети, архаизам итд. њихово препознавање и разумевање.</p>
6.3. Говорне ситуације	<p>Реченица у улози комуникације, правилна употреба реда речи: изјава, саопштење, информација, упутство, обећање, претња - у различитим ситуацијама.</p> <p>Експресивне ситуације. Извињење, захвалност у комуникацији.</p>	<p>Гестови као врсте порука у комуникацији.</p>

<p>7. Текст</p>	<p>Конструкција текста, однос реченице и текста. Конструкција писменог и усменог изражавања и њихово узајамно дејство. Типови текстова и њихово комуникативне и језичке карактеристике. Разни текстови који су битни за даље школовање или за запошљавање (нпр. молба, аутобиографија, званично писмо). Монолошки и дијалошки текстови (нпр. предавање, дискусија). Електронски медији (радио, телевизија) и новији медији (е-маил, интернет).</p>	<p>Логички и садржајни контекст текста.</p> <p>Кохезија у тексту. Анализа вести са медија (нпр. вести, репортажа, интервју).</p>
<p>8. Масмедијска средства</p>	<p>Познавање класичних и најновијих масмедијска средства и познавање специфичности језичког изражавања. Радио, телевизија, интернет, е-маил.</p> <p>Улога медија у развоју језика, дејство на комуникацију и чист говор.</p>	<p>Анализа публицистичког текста: вест, објава, интервју, коментар, извештај. Сажетост и конкретност као карактеристике изражавања. Тачно познавање врсте текстова, разликовање и самостално састављање једног од набројених типова текстова.</p>
<p>9. Лични однос према језику</p>	<p>Доказ о информисаности. Однос језика и говорника, реакције на позитивне и негативне појаве унутар језика. Реална процена усменог и писменог изражавања (садржај - стил, композиција, снага изражавања, стилске и правописне грешке. Језичка норма као јачина језика, потреба за правилним изражавањем.</p>	<p>Језичка норма и стална промена језика. Одступање од језичке норме: дијалекти, жаргони, сленг. Објашњење слободе песничког језика.</p> <p>Савремена језичка култура - комуникативна способност, многострана језичка образованост. васпитање.</p>

ПОЗНАВАЊЕ ПОЈМОВА

Области знања

СРЕДЊИ И ВИШИ СТЕПЕН

Захтеви за виши степен истакнути су косим словима

Језик и говор. Три говорна канала комуникације: реч, интонација, језички знаци
Језик као систем. Изражајна способност језика. Дословно и фигуративно значење
Врсте комуникације: дискусија, извештај, аргументација
Говорна култура. Идиоме. Импликације. Конгруенције
Естетске функције језика
Двојезичност, вишејезичност. Језичко сродство
Фонетски и етимолошки правопис
Фонетика и фонологија
Самогласник, сугласник
Ономатопеја, алитерација, асонанција, интонација
Реч-реченица-текст. Писмо. Књижевни језик
Изговори. Дијалекти. Стил. Интерпункција. Морфологија.
Морфолошка стилистика
Променљивост и непроменљивост речи. Просте речи, сложенице, изведенице, основа, наставак, префикс, суфикс, инфикс.
Падеж, род, број. Лексема.
Деклинација. Конјугација. Компарација
Семантика. Синоними, хомоними, антоними
Вид глагола. Време, начин, актив, пасив.
Синтакса
Безличност
Проста реченица
Сложена реченица
Врсте текстова: наратија, дискусија, есеј, објашњење, конкурс, препорука, реферат, биографија
Фонд речи. Медији: вест, *коментар*, интервју, репортажа, критика, извештај.
Реторика
Беседа, говор, доказивање, аргументовање, демантовање
Програмски језик
Језичка култура

КЊИЖЕВНОСТ

Теме	Степен	
	Средњи	Виши
1. Аутори и дела		
1.1. Животна дела српске књижевности	<p>Јован Јовановић Змај, Јаков Игњатовић, Иво Андрић, Бранко Радичевић, Милан Ракић, Десанка Максимовић. Значајни подаци пишчеве/песникове биографије који су утицали на дела /нпр. теме, животне ситуације, карактеристични мотиви/. Познавање и интерпретација појединих књижевних дела, њихово место у животном делу аутора и у књижевноисторијској епохи. Читање, објашњење различитих значења, меморизатори Рецитоване целе песме и одломка, цитати у говору и писму.</p>	<p>Чињенице и везе између живота и дела, локална и регионална приврженост. Струјања и тенденције које карактеришу животно дело. Књижевне везе, паралеле са светском и мађарском књижевношћу. Збирке, циклуси, теме, мотиви. Уметнички поступак и принципи при компоновању циклуса и збирки. Накнадни утисак, значај и место аутора у целокупној књижевности. Утицај на новију и савремену књижевност, допринос српској култури.</p>
1.2. Портрети	<p>По једна песма од Милоша Црњанског, Доситеја Обрадовића, Јована Стерије Поповић, Војислава Илића, Лазе Лазаревића, Јована Дучића и једно савремено прозно дело. Околности настанка дела, чињенице, простор, мотивација и историјска позадина у тренутку писања. Језичке и стилске специфичности. Приказ анализираног изабраног дела. Меморитери: песме, цитати, афоризми.</p>	<p>Место датог књижевног дела у контексту одређене књижевне епохе и жанра. Етичка и филозофска питања, естетска вредност. Прихваћеност дела у доба настанка, утицај на каснија дела, место у европској књижевности, утицај на српску књижевност. Карактеристични жанрови, стилске и језичке одредбе у виду књижевног доба.</p>
1.3. Аутори и неколико њихових значајних дела. Начини посматрања.	<p>Ђура Јакшић, Петар Петровић Његош, Добрица Ћосић, Данило Киш, детаљно познавање најважнијих дела. Приказивање става према свету и карактеристике изражавања помоћу сажете анализе једног и два дела. Доказ знања о структури књижевног дела, о садржају, припознавање естетске вредности, анализа из више аспеката. Познавање</p>	<p>Анализа песме изабраног аутора у виду интелектуалног развоја датог времена. Препознавање везе са светском књижевношћу. Комплексна анализа 3-4 лирских и 1-2 епских/прозних дела. Језик, стил, садржај и локација у контексту. Књижевни родови и жанрови у поређењу са</p>

	жанрова, тумачење језичког и стилског изражавања. Меморитери: од три песника по једна цела песма, одломци, цитати, афоризми.	светском књижевношћу. Филозофске нити садржаја, главне мисли, етичке и естетске вредности. Прихваћеност дела, утицај, даља судбина.
1.4. Дела стваралаца 20. века савремене српске књижевности	Васко Попа, Стеван Раичковић, Милорад Павић. Владислав Петковић Дис, Александар Тишма, Стојан Вујичић, Предраг Степановић, Петар Милошевић. Познавање савремене књижевне јавности (нпр. антологије, ширење знања о литератури, књижевни сајам. Најновије струје српске књижевности на слободно одабраном књижевном делу. Рад српских писаца и песника у Мађарској. Анализа по једне песме и дела од наведених књижевника. Карактеристичне теме, мотиви, начин изражавања, стилска средства.	Бранко Миљковић, Борислав Пекић. Милутин Бојић, Момчило Настасијевић. Анализа најмање једног дела из више аспекта. Веза између теме, мотива и стилског обликовања. Савремени аутори и њихова дела у контексту европске и мађарске књижевности. Однос класичне и савремене књижевности. Књижевне институције, часописи, књижевне новине.
1.5. Народна књижевност	Подела српске народне књижевности. Неколико лирских песама према мотивима. Лирско-епске песме: Хасанагиница, Смрт Омера и Мериме. Епске песме, циклуси, подела. Прозна дела. Основне теме, мотиви, поруке. Познавање 2-3 лирске песме и интерпретација по једне епске песме из Косовског циклуса и из циклуса о Краљевићу Марку. Историјска основа песама. Косовска трагедија у епским песмама. Народни певачи, записивачи и сакупљачи. Вуков сакупљачки рад. Језик и стил народне књижевности. Версификација: епски десетерац, словенска антитеза. Напамет: 1-2 лирске песме, одломци, цитати и афоризми из епских песама. Пословице.	Утицај народне на уметничку књижевност. Одјек, значај српске народне поезије у Европи и утицај на мађарске песнике. нпр. Vörösmarty Mihály: Földi menny, Petőfi S.: Sz. J. kisasszony emlékkönyvébe

1.6. Светска књижевност	<p>Познавање основе европске културе: антика, Библија.</p> <p>Књижевни родови и врсте, теме, мотиви, животне ситуације, јунаци, естетски принципи.</p> <p>Приказ једног до два дела, односно аутора и основних карактеристика стваралаштва из следећих епоха: средњи век ренесанса, барок, просветитељство, романтизам, друга половина 19. века и савремена књижевност. Неколико /2-3/ драмских писаца - драма и позориште у Европи.</p> <p>Интерпретација књижевног дела, место у књижевноисторијској епохи и у стилским струјама. Једно дело из мађарске књижевности у српском преводу.</p> <p>Напамет: краће песме /нпр. сонети/, познати цитати, афоризми.</p>	<p>Хуманизам и ренесанса особито у Дубровнику. Упоредбе са европском ренесансом.</p> <p>Приказ два књижевна дела по епохама наведеним у захтевима.</p> <p>Приказ додирних тачака светске и српске књижевности.</p> <p>Српско-мађарски књижевни додири.</p> <p>Етичке, естетске, филозофске релације књижевних дела.</p>
2. Алтернативна интерпретирања и приступ књижевном делу	<p>Стара српска књижевност.</p> <p>Хуманизам, ренесанса, барок.</p>	<p>Почетак словенске писмености.</p>
2.1. Хронолошки, књижевноисторијски приступ	<p>Почеци новије српске књижевности у Угарској.</p> <p>Просветитељство. Европски и српски романтизам.</p> <p>Особености српског реализма.</p> <p>Парнализам и симболизам у француској књижевности.</p> <p>Од романтизма ка парнализму.</p> <p>Српска модерна. Српска књижевност између два светска рата.</p> <p>Експресионизам и надреализам.</p> <p>Српска књижевност после Првог светског рата.</p> <p>Модерне тенденције у поезији.</p> <p>Модернизација српске прозе.</p>	<p>Утицај пољског, руског и украјинског барока на српску књижевност средином 18. века.</p> <p>Класицизам и сентиментализам као књижевни правци просветитељства.</p> <p>Светозар Марковић о књижевности.</p> <p>„Натурални“ парнализам Војислава Илића.</p> <p>Излазак из шематизма / Добраца Ћосић/.</p> <p>Најновији правци. Доказивање континуитета књижевног стварања.</p>

<p>2.2. Мотивски и тематски приступ</p>	<p>Приказ појединих епоха, стилских струјања, интерпретација, анализа књижевних дела у контексту појединих епоха и тенденција. Хронолошка, топографска оријентисаност приказивањем књижевника и њихових дела.</p> <p>Основне традиције европске књижевности као извор и инспирација. Антички и библијски мотиви у српској књижевности. Неколико примера /нпр. антички мотиви у поезији Војислава Илића, дубровачки мотиви код Дучића/. Мост као спона између предела и људи. Миграције и сеобе. Мисаоне теме /нпр. нове идејне струје просветитељства, Његошева размишљања о вечној борби супротности. Мисли о задацима поезије. Живот и смрт. Јунаштво, слобода и борба за слободу у народној поезији. Тематски приступ /нпр. родољубива, љубавна, дечја поезија, Босна и живот у Босни, социјалне теме, патријархална породица код српских реалиста, лик жене и мајке, Косово, манастири, Сентандреја.../</p> <p>Анализа, интерпретација бар једног до два дела, компаративна анализа два дела на исту тему и сличним мотивима.</p>	<p>Хронолошки преглед књижевних стремљења, тумачење веза и узајамних односа анализом књижевних дела.</p> <p>Злочин, казна, освета, рат и мир, разни мотиви у српској књижевности. Понављање појединих мотива и тема у разним књижевним епохама. Приказивање континуитета. „вечитих“ тема и мотива на примерима. Религиозне теме. Способност за откривање „великих“ мотива у савременој српској књижевности. Нпр. Добрица Ћосић: Корени, Данило Киш: Рани јади, Бранко Миљковић: Ватра и ништа Сентандреја код Јакова Игњатовића и Милорада Павића. Сродни мотиви у српској и мађарској књижевности са приказом у једном књижевном делу.</p>
<p>3. Жанровски и поетски приступ</p>	<p>Преглед књижевних радова, врста и струјања у појединим епохама. Стилске одредбе и изражавања лире и епике. Народна поезија-подела. Врсте лирских песама у српској поезији. Приказ</p>	<p>Карактеристични стилски изрази у српској и светској књижевности. Узајамности и сличности. Поређење с мађарском књижевношћу. Књижевне врсте средњовековне српске књижевности: житија, апокрифи, похвале.</p>

	<p>једне оде, елeгије, рефлексивне, дескриптивне, социјалне и сатиричне песме. Компаративна анализа две родољубиве и две љубавне песме. Новеле и приповетке.</p> <p>Врсте романа: историјски, друштвени, натуралистички и психолошки роман. Драма и комедија. Песма у прози.</p> <p>Уметничке слике и стил.</p> <p>Карактеристике уметничке слике и версификација у српској поезији. Техника приповедања у српској новелистици и роману. Приказ по једном делу.</p>	<p>Познавање једног дела.</p> <p>Најновија стремљења, нпр. реална проза, проза у фармерицама.</p> <p>Постмодерни роман.</p> <p>Тежња ка универзалним темама, сагледавање конкретног, савременог и историјског из ванвременске перспективе.</p> <p>Померање гледишта и времена. Доказивање информисаности на једном делу.</p>
4. Историја културе		
4.1. Позориште и историја драме	<p>Позориште и драма у разним временима.</p> <p>Познавање по једног дела следећих аутора, анализа према одредбама књижевне традиције као и датог доба: Софокло, Шекспир, Молијер, Бранислав Нушић: Народни посланик, Борисав Станковић: Коштана, Д. Ковачевић: Балкански шпијун, Публика, позориште, сценска уметност, режирање, драматургија.</p>	<p>Позориште и драма /поређење позоришни извођења/</p> <p>Коштана, драма Б. Станковића.</p> <p>Драматургија Д. Ковачевића.</p> <p>Радио и тв-драма. Језик позорнице, драма, ситуација, визуелни и акустични ефекти.</p>
4.2. Српско-мађарске књижевне везе	<p>Књижевност Срба у Угарској.</p> <p>Књижевност на српском језику у Мађарској.</p> <p>Змај и Кишфалудијево друштво.</p> <p>Змајеви препеви и преводилачки рад.</p> <p>Значај Јакова Игњатовића.</p> <p>Сентандреја у српској књижевности.</p> <p>Најчешће теме, предели и мотиви у делима српских писаца и песника у Мађарској.</p>	<p>Књижевна авангарда и значај часописа „Зенит“ у настајању новог стилског правца.</p> <p>„зенизам“</p>

ПОЗНАВАЊЕ ПОЈМОВА

Области знања

СРЕДЊИ И ВИШИ СТЕПЕН

Захтеви за виши степен истакнути су косим словима

Познавање жанрова

Књижевни родови и врсте. Књижевни род, жанр

Епика, лирика,

Епске песме (у народној књижевности епске песме)

лирска песма /у народној књижевности, женске песме/

врсте лирских песама: епиграма, песма, елегија, ода; према тематици: описне песме, љубавне песме, родољубиве песме, социјалне, сатиричне, арс поетика.

епска песма, еп, епски јунак, *нарација*

унутрашњи монолог

објективна поезија

лирско-епске песме: балада, романса

роман, врсте романа

историјски, породични, биографски, психолошки, авантуристички,

утопистички, *реална проза*

приповетка, новела

мит, предање, бајка, реалистична прича,

биографија

драма, драмске врсте

античка драма

трагедија, комедија, драма у ужем смислу

(дијалог, ситуација, пролог, заплет, кулминација, расплет, епилог, ренесансна комедија, фарса)

хумор, иронија, сарказам, комика, трагедија

прелазне врсте: *житија, апокрифи, похвале*, аутобиографија,

путопис, мемоари, писма

епохе, струјања

стари век, антика, хеленска и римска књижевност

Библија: Стари и Нови завет

средњи век, ренесанса, барок, просветитељство, класицизам, *сентиментализам*

романтизам и илиризам, реализам, модерна, „*натурални*“ *парнасизам*,

надреализам, авангарда

културологија, митологија, мит, култ

књижевне врсте Библије: пророчанство, јеванђеље, псалми, *парабола*,

апокалипса

митолошки и библијски поглед на свет

канонизација

књижевна традиција, историја књижевности

књижевна критика

карактеристике књижевне комуникације

штампање књига, цивилизација, масовна култура, позориште,

чиниоци сценског ефекта, врсте филмова

поетика

стих, ритам, версификација, строфа, рима, цезура

метрички, акценатски и силабички систем

силабичко-акценатски стих у српској поезији

епски десетерац, словенска антитеза

стилске фигуре: епитет, поређење, метафора, анафора, епифора,

симплоха и палилогија, персонификација, хипербола, алегорија,

симбол, *етички датив*

сонет

естетика

књижевна естетика

структура књижевног дела

композиција, мотиви, естетски квалитети

евокација, стилизација

оригинално и пренесено значење

слојеви значења, *полифонија*

С) ОПИС ИСПИТА

Подела испита

Средњи степен		Виши степен	
Писмени испит	Усмени испит	Писмени испит	Усмени испит
240 минута	15 минута	240 минута	20 минута
100 бодова	50 бодова	100 бодова	50 бодова

Помоћна средства на испиту

	Средњи степен		Виши степен	
	Писмени испит	Усмени испит	Писмени испит	Усмени испит
Кандидат обезбеђује	НИШТА	НИШТА	НИШТА	НИШТА
Обезбеђује институција која сарађује са испитном комисијом	За II радни лист штампани правописни речник једнојезични и/или двојезични речник (најмање један речник на десет кандидата)	Хрестоматија или у вези са задатком неки други штампани текст.	За II радни лист штампани правописни речник једнојезични и/или двојезични речник (најмање један речник на десет кандидата)	Хрестоматија или у вези са задатком неки други штампани текст.

Информације за јавност

	Средњи степен		Виши степен	
	Писмени испит	Усмени испит	Писмени испит	Усмени испит
Градиво	НИШТА	тематика и наслови теза	НИШТА	тематика и наслови теза
Рок	НЕ ПОСТОЈИ	најмање шездесет дана пре почетка мајско-јунског испитног рока	НЕ ПОСТОЈИ	најмање шездесет дана пре почетка мајско-јунског испитног рока
Одговоран	институција одговорна за припрему испитног материјала			

ОПИС ИСПИТА НА СРЕДЊЕМ СТЕПЕНУ

Писмени испит		Усмени испит	
240 минута		15 минута	
90 минута	150 минута		
Радни лист		Излагање тезе	
I радни лист: Разумевање текста и аргументација или писање текста	II радни лист: Анализа текста: анализа или књижевно поређење	Израда једне тезе из српског језика	Израда једне књижевне тезе
50 бодова	40 бодова	10 бодова	25 бодова
Правопис: 8 бодова		Вештина изражавања: 15 бодова	
Изглед рукописа: 2 бода			
100 бодова		50 бодова	

Писмени испит

Општа правила

На писменом испиту кандидати решавају један централни радни лист.

Кандидат прво решава I радни лист за који има на располагању 90 минута.

Радни лист садржи један задатак за разумевање текста за чију израду је предвиђено 60 минута и један задатак са стварање текста за чију израду је предвиђено 30 минута.

Након 90 минута професор прикупља радне листове.

После тога следи решавање II радног листа. За решавање II радног листа кандидати имају 150 минута. За решавање задатка може се користити правописни речник, односно једнојезични и двојезички штампани речник.

Формалне карактеристике писменог теста

На првом делу испита очекује се разумевање и писање једног текста који се везује за свакодневни живот.

Према томе садржи један задатак за разумевање текста и један задатак састава свакодневног текста, који може да буде аргументација или конструисање прагматичног текста. Од ова два задатка кандидат по свом избору бира један.

Други део писменог испита очекује писмену анализу, која може да буде анализа једног текста према датим одредбама, или поређење два књижевна дела према датим одредбама. Од два задатка за анализу кандидат бира један.

Када кандидат бира задатак мора означити свој избор. У случају да уместо започетог задатка бира други задатак, у том случају треба да прецрта онај задатак који сматра неважећим.

Садржајне карактеристике писменог теста

I. Разумевање текста и писање прагматичког текста

Задачи из разумевања текста

Текст за разумевање је један евентуално два (међусобно повезана) текста, од 700-1000 речи дужине.

Питања и задаци који испитују разумевање текста могу бити усмерени на следеће у складу са тематским, структуралним, језичким и комуникационим карактеристикама датог текста:

- идентификација, тумачење: чињеница, подаци, изјава пронађени директно у тексту; разни текстуални аргументи, ставови; став аутора; значење текста, његови слојеви значења;
- односи: између граматичких и стилских одредба, између наслова и целокупног текста; значења целокупног текста, слојева значења.
- комуникативне карактеристике текста, према жанровском и прагматичном гледишту, упућивања и њихова улога; веза текста и других (спољни) информација;
- структура текста: садржајне и логичке везе; структура текста, обрада текста и његово значење;
- синтеза текста (нпр. скица, скраћивање текста према датим одредбама итд.)

Образложење или практични задатак обраде текста

Кандидат решава аргументовани или практични задатак писања речи из једне од следеће две опције. Дужина текста које се очекује у овом задатку је 120-200 речи.

Задатак може да буде следећи:

А) Аргументовано са 3-5 аргумента заузимање става на неку тему из јавног живота, културе или начина живота.

Б) Писање прагматичког текста у датом жанру, теми, комуникацијским факторима. Врста текста може да буде: мотивационо писмо, разна званична писма (нпр. жалба), молба, примедба, говор, иницијатива, препорука, похвала.

Обе врсте задатака могу садржати кратак текст који подстиче на размишљање или изводе из текста.

Радни лист саопштава конкретне садржајне, жанровске, језичке и формалне захтеве и одређује парцијално бодовање.

II. Писмена анализа књижевног текста

Кандидат бира један од два дата текста са различитом темом.

Решење одабраног задатка треба да буде 400-800 речи.

Опционални задаци могу бити следећи:

А) Анализа и приказ једног књижевног дела (или одломка) из аспекта главне проблематике.

Б) Анализа и поређење два књижевна дела (или одломка) према одређеним одредбама.

Текстови оба задатка треба да буду књижевна дела на српском језику (лирски, проза, драма или њихов одломак).

За овај задатак могу бити одабрана дела аутора из Мађарске, а такође и дела других српски аутора без ограничења на тематику, раздобље или жанр.

Задатак не условљава познавање аутора.

У случају одломка, задатак не условљава целокупно познавање дела.

У оба задатка битно је препознати и рефлектовати на проблематику у књижевном тексту.

Оба задатка садрже анализу и поређење проблематике и њихове истакнуте одредбе (*нпр. приказана тема, доживљај, проблем, ситуација, понашање главног јунака, карактеризација, однос један према другоме, улога мотива, значење, поглед на живот у разним временима, вредност*).

Један од задатака треба да се везује за културу Срба у Мађарској.

Оцена писменог теста

Централно упутство за бодовање садржи поделу поена који се могу доделити за поједине задатке.

Упутство за бодовање саопштава кључне изразе садржаја и евентуална одступања.

На оцењивање кандидата не може утицати ни чињеница да лични став одступа од општеприхваћених ставова, нити ако мишљење кандидата одступа од општеприхваћеног приступа.

Уважавањем критеријума и предлога бодовања наведени у упутству за исправку и бодовање, бројем бодова које је установио стручни професор оцењује се правопис, структура и изглед рукописа.

I. Разумевање текста и кунструисање прагматичног текста

Исправак и вредновање задатка из разумевања текста

Оцена задатка из разумевања текста врши се на основу централног упутства за вредновање и бодовање. Максимална вредност теста је 40 бодова. Распон прихватљивих одговора односно број бодова саопштава упутство за вредновање и бодовање. Стручни професор наводи детаљно и укупно бодовање задатка.

Вредновање задатка из конструисања прагматичког текста

Оцена задатака из конструисања свакодневног текста врши се на основу централног упутства за вредновање и бодовање. Максимална вредност задатка је 10 бодова. Од два изборна задатка може се вредновати само један. У случају да је матурант решио оба задатка, али свој избор није назначио (није подвукао изабрани задатак или није прецртао неважећи задатак) стручнин професор узима у обзир прво решење по реду. Упутство за вредновање и бодовање (оба задатка) саопштава одговарајуће и очекиване садржајне елементе, жанровске елементе, односно саопштава број бодова који се могу доделити за језичке и формалне елементе. Стручни професор прихваћене елементе означава штиклирањем. Стручни професор наводи детаљно и укупно постигнуте бодове задатка.

Бодовање и број поена за разумевање и аргументацију или практично састављања текста (Радни лист I):

Разумевање и аргументација или практично састављање текста	Разумевање текста	40 бодова
	Практично састављање текста	10 бодова

II. Вредновање и бодовање анализе и састава

Стручни професор врши оцену задатака из анализе и састава на основу упутства за вредновање и бодовање.

Упутство за исправак и бодовање садржи основне критеријуме бодовања састава, као и могуће елементе теме. Упутство за бодовање саопштава кључне изразе садржаја. Решење које одступа од описаног у упутству може се прихватити, ако је адекватно аргументовано. Такође није неопходно употребити стручан језик који је дат у упутству.

Стручни професор прихваћене елементе означава штиклирањем. Прихватљива су решења која су адекватна по садржају, аргументована запажања, закључак.

Од два задатка може се вредновати само један који се везује за дату тему.

У случају да матурант није означио свој избор који задатак је израдио (није подвукао изабрани задатак, или није прецртао неважећи задатак) професор који исправља задатак мора да узме у обзир први по реду. Стручни професор означава грешке у конструкцији, стилу и правопису на основу описа за вредновање. Стручни професор са додељеним бодовима вреднује садржај, конструкцију, стил и језик - на основу ознака која су описана у упутству. Унутар граница за додељивање бодова одлучују дати критеријуми о броју бодова који се могу доделити.

Одредбе за оцењивање и вредновање анализе текста

- Садржај – разумевање основног текста и задатка; оквирно знање (стручно знање, општа информисаност); сагласност одговора са условима задатка, сагледавање проблема и суштине, богатство мисли, релевантни примери, осетљивост проблема, гледишта, задржавање теме, богатство мисли, релевантни примери, према изражавању личног става.
- Конструкција текста – структура (концепција, логика, одговарање датом жанру) конструкција (повезаност, пропорционалност, подела, опширност).

- Стил (стил, језичка правилност) регистри језика, фонд речи, одговарање говорном језику.

Задатак за анализу дела и састав	Садржај		25 бодова
	Језик и изражавање	Конструкција	5 бодова
		Језичко изражавање (стил, правилно изражавање)	

Оцена правописа и изглед рукописа

- Правопис – према одговарајућим правописним правилима; озбиљна грешка, мала грешка, интерпункција. Свака грешка се исправља на основу централног упутства за вредновање.
- Изглед рукописа – уредност текста, читкост, уважавање читалачког става, према уредности облика.

Сабирање бодова писменог испита

Разумевање текста и аргументација или састављање текста	Разумевање текста	40 бодова
	Састав	10 бодова
Анализа дела, састављање текста	Садржајни квалитет	25 бодова
	Језик	15 бодова
Правопис		8 бодова
Изглед рукописа		2 бода

Усмени испит

Задатак који је наведен у тези матурант треба да изради потпуно сам. Питања се могу поставити само у случају да је кандидат кренуо погрешним путем, или је очигледно да је застао у интерпретацији. (У таквом случају могу се поставити помоћна питања, ако време за израду тезе то дозвољава.) Усмени испит се састоји од једне књижевне и једне језичке тезе из српског језика, односно од решавања и интерпретације ових теза. Објављене тезе из српског језика и књижевности састоје се од 20 теза из књижевности и 20 теза из српског језика. Књижевне и граматичке тезе су независне и одвајају се једна од друге. У тезама из језика и књижевности и из књижевности, а такође и из српског језика мора се променити 6 теза у односу на претходну годину. Свака од теза садржи најмање по један-један задатак. Матурант може да користи следећа средства за припрему и интерпретацију одговора: хрестоматија, књига или други штампани текст који се везује за дату тезу (нпр. штампани облик интернет странице, једнојезични речник, историјска-географска карта, албум ликовне уметности).

Уз тезу одговарајућа помоћна средства обезбеђује институција која организује испит.

Садржајне и формалне карактеристике теза усменог испита

Тезе треба тако саставити да задаци, уважавајући одлике тема, по могућности буду исте тежине, односно да кандидат има могућности да у времену које му стоји на располагању, разради тему.

Језичке подтезе

Током испита проверавамо у којој је мери и на ком нивоу је кандидат способан за усмену комуникацију, интеракцију чији део чине рецептивне и продуктивне способности (разумевање говора, говорна вештина). Кандидат мора бити способан како за самостално разлагање теме, као и за интерактивну сарадњу у разговору.

Свака се подтеза састоји од текста чији обим износи 250-300 речи и задатака који су у вези са њим (језичка трансформација, лексички, стилистички задатак итд.) Језичке подтезе засноване су на темама детаљних матурских захтева. Питања треба тако саставити да свака тема има најмање једну подтезу.

Подтезе из књижевности

Подтезу кандидат мора самостално објаснити на основу задатака који се односе на дело или на одломак што је наведено у детаљним захтевима српског језика и књижевности. Најмање две подтезе морају бити из области књижевности Срба у Мађарској. Ако задатак омогућава, у том случају матурант може бирати између наведених аутора и дела.

Тематска подела подтеза за усмени испит из књижевности. Опис испита прописује израду 18 подтеза, на следећи начин:

Аутори и њихова дела сачињавају 12 подтеза.

- 6 означена животна дела
- 4 подтезе из других тема *Аутори и дела* (одлично познавање аутора и његовог дела, народна књижевност, скорашња књижевност, савремена књижевност)
- 2 подтезе из књижевности Срба у Мађарској

Обавезна подтеза из сваке тематике *Књижевни слојеви*

- Историја књижевности 2 подтезе
- Мотивациони, тематски приступ 2 подтезе
- Жанр, поетика 1 подтеза
- Историја културе 1 подтеза

У осталим случајевима одлучује стручни професор.

Свака подтеза из области *Аутори и дела* може да се ослони на тему која је дата под насловом *Књижевни слојеви*, а такође и било која теза из области *Књижевни слојеви* може да садржи ауторе који су назначени у области *Аутори и дела*. Тезе оба задатка треба саопштити на начин и у време када то закон прописује. Тезе и задаци, везани за тезе, могу се упознати само на испиту, оне нису за ширу јавност.

Оцена усменог дела испита

Матурант на усменом делу испита може постићи највише 50 бодова. Унутар тога матурант може добити 25 бодова за садржај излагања, 10 бодова за тезу из српског језика и 15 бодова за изражавање у оба задатка. Бодовање успеха матуранта на усменом испиту обавља се помоћу следећих општих критеријума, које садржи упутство за исправку и бодовање. Унутар одређеног интервала за бодовање одлучује боље одговарање критеријумима.

Садржај – из књижевности може се доделити свега 25 бодова, из српског језика 10 бодова уз разматрање следећих критеријума:	
<ul style="list-style-type: none">– Књижевна, граматичка и културна образованост– Чињенично знање– Познавање текстова, разумевање текста– Способност решавања задатака– Богатство мисли– Сопствени став– Израда задатка	
Језик – за два задатка укупно 15 бодова уз разматрање следећих критеријума:	
<ul style="list-style-type: none">– Систематизација, истицање суштине– Логично размишљање– Јасно, разговетно изражавање– Одговарајући фонд речи и употреба– Разумљива интерпретација	

Сабирање бодова за усмени испит

Садржај – књижевност	25 бодова
Садржај – језик	10 бодова
Изражавање	15 бодова

ИСПИТ НА ВИШЕМ СТЕПЕНУ

Писмени испит		Усмени испит	
240 минута		20 минута	
Радни лист		Интерпретација	
Разумевање текста, језички и књижевни радни лист	Састав-конструисање текста: анализа, рефлексива	Интерпретација задатка српске језичке тезе	Интерпретација једног задатка књижевне тезе
40 бодова	50 бодова	10 бодова	25 бодова
Правопис: 8 бодова Изглед рукописа 2 бода		Изражавање 15 бодова	
100 бодова		50 бодова	

Писмени испит

Општа правила

Кандидати на писменом испиту морају решити један централно издат задатак. Кандидат добија један радни лист, којим самостално располаже временом за решавање задатака, а сам може одредити и редослед решавања задатака. Време за израђивање задатака је 240 минута. За решавање задатка може се користити правописни речник једнојезични односно двојезични штапмани речник.

Садржајне и формалне карактеристике писменог испита

Теза писменог испита садржи различите радне листове: један за разумевање стручног језика за мерење стручног знања, један из језика и књижевности односно два различита састављања текста.

Језичко-књижевно-образовни задаци

Језичко-књижевно-образовни задаци везују се за једно дело на српском језику (лирско, прозно, драмско дело или односно одломак, есеј, расправу уз њихов одломак). Овај тест очекује с једне стране разумевање текста, а с друге стране примену језичког и књижевног предзнања (*нпр. препознавање, идентификација појмова, дефиниција и примењивање на разним текстовима; познавање дела; карактеристике одређеног текста из аспекта комуникације, језика, граматике, реторике, статистике, правописа*).

Овај тест подједнако садржи питања за разумевање текста, језичко и књижевно образовање.

Задаци из састављања текста

Задатак из састава подразумева писање два различита задатка, текста у датој теми, према датим одредбама и одговарајућем жанру.

Задаци из састава су следећи:

- интерпретација, оцена једног одређеног књижевног дела (тј.: анализа)

задатак анализе заснива се на књижевном делу (лирско, прозно дело, драма или одломак). Дела могу бити остварења српских књижевника из Мађарске или српских књижевника ван Мађарске без ограничења на стил, тему или жанр. Задатак не обавезује познавање аутора. У случају одломка није обавезно да се познаје цело дело.

- Формулисање аргументованог или изражајног текста: рефлектовање на књижевно, културно, естетско, филозофско, етичко питање, појаву, нпр. доба, културну појаву јавног живота (у даљем тексту: задатак стварања рефлексивног текста).

Сваки задатак се заснива на датом тексту (*нпр. књижевно дело, одломак; кратак уводни цитат за заузимање сопственог става, основа за аргументовано вредновање*).

Дужина анализе дела треба да буде 400-800 речи.

Очекивана дужина рефлексивне је 150-450 речи.

По могућности најмање један од задатака мора да се односи на културу Срба у Мађарској.

Бодовање (писменог) радног листа

Оцена задатака из анализе и састава врши се на основу упутства за вредновање и бодовање. Упутство за вредновање у кључним речима саопштава могуће решење и садржај одговарајућег решења и могућа одступања. На оцењивање одговора не сме утицати лични став професора који врши исправак задатка, а такође ни евентуално одступање кандидатовог мишљења од опште прихваћеног. Стручни професор у сваком задатку означава правописне грешке према одредбама описа за вредновање и бодовање. У коначној оцени задатка оцењује целокупан правопис и изглед рукописа.

Оцењивање теста из разумевања текста и језичко-књижевног задатка

Оцена теста из разумевања текста и језичко-књижевног задатка врши се на основу упутства за вредновање и бодовање. За решавање овог задатка додељује се највише 40 бодова. Одговарајуће и прихватљиве одговоре садржи упутство за вредновање.

Оцењивач на радном листу означава парцијалну поделу бодова, а на крају сабране бодове.

Тест из разумевања текста и језичко-књижевног задатка

40 бодова

Оцена и бодовање састављања текста

Оцена састава врши се на основу упутства за вредновање и бодовање.

Упутство за бодовање саопштава кључне изразе садржаја. Прихватљиво је било које друго добро решење и не очекује се употреба професионално тачног језика упутства за процену и корекције. Стручни професор означава елементе садржаја који су оцењени као добри системом знакова предвиђеним у упутству за поправку и процену.

Аспекти за вредновање анализе текста

Стручни професор означава грешке у конструкцији, стилске, правописне грешке и језичке неправилности.. Унутар граница за додељивање бодова одлучују дати критеријуми о броју бодова који се могу доделити. Бодови које додељује стручни професор показују вредност анализе дела, као и конструкције текста, стил и правилност изражавања уз разматрање критерија који су назначени у упутству за исправак.

- Садржај - оцена основног текста; додатно разумевање (односно предметно знање, опште образовање); усклађивање елемента одговора са главном перспективом и текстом; суштинско посматрање; разумевање проблема; приврженост датој теми; богатство мисли, релевантни примери, изражавање личног става.
- Конструкција текста - структура (мисаона сложеност, логика, одговарајући жанр); конструкција (кохерентност, сразмер, сегментација, опширност).
- Правилно изражавање (стил, граматичка правила) језички регистри, стил, фонд речи, одговарајуће изражавањепрема норми говорног језика.)

Одредбе за вредновање рефлексije

Бодови које додељује стручни професор показују вредност садржаја рефлексije, конструкције и језичког изражавања према следећим одредбама:

- Предметно знање, опште образовање
- Спознавање проблема, богатство мисли
- Ток мисли, конструкција текста
- Правилност изражавања (стил, правилност изражавања)

Оцена и бодовање задатака конструисања текста:

Анализа текста 30 бодова	Садржај	15 бодова
	Конструкција текста	5 бодова
	Стил, правилност језика	10 бодова
Рефлексija и садржај 20 бодова	Садржај	5 бодова
	Спознавање проблема	5 бодова
	Ток мисли	5 бодова
	Правилност изражавања (стил, изражавање)	5 бодова

Оцена правописа и изглед рукописа

- Оцена правописа – према одговарајућим правописним правилима; озбиљна грешка, мала грешка, интерпункција
- Изглед рукописа – сређеност текста, читљивост текста, узима се у обзир гледиште читаоца, придржавање форме.

Сабирање бодова писменог испита

<i>Разумевање текста језичко-књижевно-образовни задатак</i>	40 бодова
Анализа текста	30 бодова
Рефлексија и садржај	20 бодова
Правопис	8 бодова
Изглед рукописа	2 бода

Усмени испит

Усмени испит на вишем степену врши се на основу централно издатих теза. Кандидат треба да реши и ида објасни задатак који се везује за тезу из српског језика и књижевности. Објављене тезе из језика и књижевности састоје се од 20 теза из књижевности и 20 теза из српског језика. Тезе из српског језика и књижевности чине засебне тезе. Од датих теза за српски језик и књижевност мора се изменити најмање 6 теза како из српске књижевности тако и из српског језика у односу на претходну годину.

Матурант може да користи следећа средства за припрему и интерпретацију одговора: хрестоматија, књига или други штампани текст који се везује за дату тезу (*нпр. штампани облик интернет странице, једнојезични речник, историјска-географска карта, албум ликовне уметности*). Уз тезу одговарајућа помоћна средства обезбеђује институција која је именовала испитну комисију.

Садржајне и формалне карактеристике теза усменог испита

Тезе треба тако саставити да задаци, уважавајући одлике тема, по могућности буду исте тежине, односно да кандидат има могућности да у времену које му стоји на располагању разради тему.

Језичке подтезе

Током испита проверавамо у којој је мери и на ком нивоу је кандидат способан за усмену комуникацију, интеракцију чији део чине рецептивне и продуктивне способности (разумевање говора, говорна вештина). Кандидат мора бити способан како за самостално разлагање теме, тако и за интерактивну сарадњу у разговору. Према задацима који су описани у подтезама питања се односе на неку изјаву, цитат, уводну мисао, штампани примерак електронске медије (*нпр. формулар, упутство за употребу, страница новина, фотографија, илустрација, географска карта, интернет страница, детаљ једнојезичног речника*) затим

саопштавају задатак. Питања су заснована на темама детаљни матурских захтева. 25% језичких подтеза треба да садржи текстове који се везују за језик Срба у Мађарској, обичаје, традицију, културу, мањинску политику итд.

Подтезе из књижевности

Кандидат мора уз дело које је наведено у детаљним захтевима из српског језика и књижевности, или на и основу једног фрагмента дела, самостално израдити подтезу. Уз сваку тезу везује се један задатак. Задаци се могу мењати током испитног рока.

Најмање две подтезе треба да се везују за књижевност Срба у Мађарској. Теме и наслови тезе оба предмета морају бити објављени у време и на начин предвиђен законом. Тезе и задаци везани за тезе могу се упознати само на испиту, оне нису за ширу јавност.

Вредновање усменог испита

За усмени испит додељује се максимално 50 бодова. Унутар тога за квалитет садржаја одговора из књижевности даје се 25 бодова, за квалитет одговора из граматике 10 бодова, за изражавање оба задатка 15 бодова. Вредновање и бодовање испита врши се на основу следећих критеријума.

Унутар граница за додељивање бодова одлучују дати критеријуми о броју бодова који се могу доделити.

Квалитет садржаја – максимално: 25 бодова из књижевности; 10 бодова из језика уз разматрање следећих критеријума:
<ul style="list-style-type: none">– Књижевна, граматичка и културна образованост– Чињенично знање– Познавање текстова, разумевање текста– Способност решавања задатака– Богатство мисли– Сопствени став– Израда задатка
Квалитет језика за два задатка укупно 15 бодова уз разматрање следећих критеријума:
<ul style="list-style-type: none">– Систематизација и стицање суштине– Логично размишљање– Јасно, одређено изражавање– Одговарајући фонд речи и употреба– Разумљива интерпретација

Сабирање бодова за усмени испит

Квалитет садржаја – књижевност	25 бодова
Квалитет садржаја Садржај – српски језик	10 бодова
Квалитет језичког изражавања	15 бодова